

Den marginaliserade stadsmiljön och socialt arbete

Nationell konferens, Socialt arbete Örebro universitet, juni 2024

Redaktörer: Jessica Jönsson, Rúna í Bajanstovu & Matilda Fredriksson

Örebro Studies Papers and Reports Social work Nr. 35

Redaktörer: Jessica Jönsson, Rúna í Baianstovu &
Matilda Fredriksson

Den marginaliserade stadsmiljön och socialt arbete

**Nationell konferens, Socialt arbete, Örebro Universitet, augusti
2024**

Redaktörer: Redaktörer: Jessica Jönsson, Rúna í Baianstovu & Matilda Fredriksson

Titel: Den marginaliserade stadsmiljön och socialt arbete Nationell konferens, Socialt arbete, Örebro Universitet, augusti 2024

Utgivare: Örebro universitet, 2026
www.oru.se/publikationer

Omslagsbild: Collage: Joakim Billevik

ISBN: 978-91-89875-32-6

TACK

Ett stort tack till alla som på olika sätt gjorde den nationella konferensen *Den marginaliserade stadsmiljön och socialt arbete i augusti 2024* möjlig. Vårt första tack går till forskningsfinansiären Forte vars finansiella stöd låg till grund för vår möjlighet att förverkliga konferensen. Vårt största tack går till alla er som bidrog med presentationer om angelägna ämnen och också till er som deltog som åhörare. Vårt sista tack går till er som skickat in text till den här rapporten och tålmodigt väntat på publicering. Nu är vi framme vid vårt mål.

THANK YOU

A heartfelt thank you to everyone who, in various ways, made the national conference *The marginalised urban environment and social work in August 2024* possible. Our first expression of gratitude goes to the research funder Forte, whose financial support formed the foundation that enabled us to realise the conference. Our deepest thanks are extended to all of you who contributed presentations on pressing and significant themes, as well as to those who participated as engaged listeners. Finally, we wish to thank those of you who submitted texts for this report and have waited patiently for its publication. We have now reached the line.

Jessica, Rúna & Matilda

Keywords: samhällsarbete, ekosocialt arbete, kritiskt socialt arbete, kritisk pedagogik, metodutveckling

Översikt över författare / Overview of Authors

Rúna í Baianstovu, doktor och lektor i socialt arbete vid Socialt arbete, BSR, Örebro universitet.

Verena K. Fisch, PhD, Department of Social Work, Glasgow Caledonian University.

Matilda Fredriksson, doktor och lektor i socialt arbete vid Socialt arbete, BSR, Örebro universitet.

Marie Hansson, adjunkt i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle.

Asifa Iqbal, lektor i Samhällsplanering, Avdelningen för datavetenskap och samhällsbyggnad, Högskolan i Gävle.

Jessica Jönsson, docent och lektor i socialt arbete vid Socialt arbete, BSR, Örebro universitet.

Nessica Nässén, doktorand i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle.

Jessica Petersson Berge, doktorand, avdelningen för socialt arbete, Linköpings Universitet

Stephanie Rost, PhD student, Social Work, Gothenburg University.

Sanaya Singh, universitetsadjunkt i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle.

Stefan Sjöberg, professor i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle.

Table of Contents

Redaktörernas förord	9
Referenser	14
Kritisk pedagogik och transformativt lärande i socionomutbildningen - Studenters perspektiv och lärdomar från fokusgruppssamtal	17
Socionomutbildning i en neoliberal samtid.....	17
Kritisk pedagogik och transformativt lärande.....	19
Fokusgrupper med socionomstudenter	21
Studenternas erfarenheter av utbildningen.....	22
Vad tar studenterna med sig in i praktiken?	22
En hegemonisk bild av socionomens roll	23
Globala och strukturella perspektiv – närvarande men splittrade.....	24
Bristande intersektionalitet och snäva normalbilder.....	24
När lärandet faktiskt blir fördjupande och omvälvande.....	25
Avslutande reflektioner: Hinder och möjligheter för en mer kritisk socionomutbildning	26
Referenser	27
But what can I do? Individual adaptations to improving security in response to climate changes.....	31
Abstract.....	31
Introduction	31
Methodology	33
Search Strategy and Selection Criteria	33
Inclusion and Exclusion Criteria	33
Data Extraction and Analysis.....	34
Results.....	34
Food Procurement	35
Cultivation Methods and Growing Adaptations.....	35
Use of Animals for Food and Fishing Practices	36
Food Storage, Preservation, and Water Conservation	36
Social Adaptations and Knowledge Sharing.....	37

Discussion	37
The Role of Social Work in Fostering Food Security.....	38
Future Directions for Research and Practice.....	39
Conclusion	39
References.....	40
Talking in place – Walking interviews in more-than-human social work research.....	41
Introduction.....	41
Walking Interviews as a Research Method	41
Walking Interviews at Lambhill Stables.....	42
Making sense of data.....	47
Conclusions	49
References.....	49
Evaluating the Impact of Neighbourhood Lift Project: A Case Study of New Community Center (Andreassalen) in a Marginalized Neighbourhood.....	53
Abstract.....	53
Introduction.....	54
Theoretical Framework and Previous Research	56
Research Method	58
Results	60
The Role of the New Community Center in Civil Society and Participation ..	61
Safety and Unequal Access: Gender Perspectives on Andreassalen.....	62
Discussion & Conclusion.....	62
Conclusion	64
References.....	65
Förhandling av en roll på glid.....	69
Säkerhet och trygghet	70
En roll på glid?.....	71
Positionera sig	73
Förhandling.....	76
Referenser	77

Redaktörernas förord

Omfattande socialpolitiska, ekonomiska och miljömässiga problem och utmaningar ställer ökade krav på kritisk och nydanande forskning, utbildning och praktik inom det sociala arbetets alltmer globaliserade och differentierade fält. De senaste decenniernas globala och nyliberala strukturella transformationer har bidragit till ökade konflikter, krig, klimatförändringar och politisk instabilitet (Gürcan, 2024; Kamali, 2015; Schwartz, 2011). Dessa processer försämrar levnadsvillkoren för många människor världen över och tvingar dem på flykt och till bosättning i nya miljöer.

Migrationen har långtgående konsekvenser för individer, grupper och samhällen och är därför av central betydelse för dagens sociala arbete. Majoriteten av världens flyktingar hamnar i grannländer, men vissa lyckas ta sig till västliga länder, däribland Sverige, i strävan efter bättre levnadsvillkor. Många migranter hamnar dock i marginaliserade urbana miljöer, vilket på sikt försvårar deras integration i det nya samhället. Marginalisering är en avgörande orsak till förekomsten av sociala problem bland utsatta grupper (de los Reyes & Kamali, 2005; Mulinari, mfl., 2021; Sernhede, 2022). I den svenska samhällskontexten, och i relation till samtida komplexa sociala problem kopplade till människor som flytt krig, klimatförändringar, naturkatastrofer, etniska och religiösa konflikter, politisk instabilitet och fattigdom, går det långsamt för socialt arbete att integrera en medvetenhet om dessa samverkande faktorer i praktik, forskning och utbildning (Kamali, 2015; Kamali & Jönsson, 2018; Lauri & Jönsson, 2021).

Trots ökad marginalisering i storstäder och en tilltagande komplexitet i sociala problem – vilka behöver förstås i ljuset av globala och nationella strukturförändringar – domineras utbildning och praktik inom socialt arbete fortfarande av uppfattningar om sociala problem som främst individuella, kulturella eller psykologiska. De globala och nationella institutionella och strukturella mekanismerna bakom sociala problem förbises ofta i myndighetsutövning och behandlande sociala insatser (Jönsson, 2014). Därmed uppstår en diskrepans mellan de institutionella och strukturella orsakerna till mångfacetterade sociala

problem i marginaliserade urbana miljöer och de praktiska metoder och arbetssätt som används för att hantera dem. Forskning visar att denna diskrepans även har fått genomslag inom socionomutbildningen i Sverige (Lauri & Jönsson, 2021; Jönsson, mfl., kommande). Det finns därför ett angeläget behov av att analysera strukturförändringar såsom klimatförändringar och globalisering, samt deras konsekvenser för människors levnadsvillkor och deras relevans för socialt arbete på nationell och lokal nivå.

Mot denna bakgrund organiserade forskargruppen GLOMISCO – Globalisering, migration och social sammanhållning – den 28–29 augusti 2024 konferensen *Den marginaliserade stadsmiljön och socialt arbete*. Syftet var att samla forskare, beslutsfattare, praktiker, utbildare och andra aktörer verksamma inom socialt arbete för att diskutera och bidra till ökad förståelse av sociala problem i marginaliserade urbana miljöer samt generera ny kunskap för metodutveckling. Konferensen fokuserade på behovet av att utveckla etiskt och socialt hållbara metoder för att hantera de konkreta och lokala konsekvenserna av migration och marginalisering för människors levnadsvillkor. Dessa perspektiv och metoder är relevanta för samtliga områden inom socialt arbete, i såväl statliga som privata och ideella verksamheter.

Mot bakgrund av att marginaliserade familjers transnationella livssituationer i begränsad utsträckning har uppmärksammats inom socialt arbete, både i forskning och utbildning, syftade konferensen även till att skapa utrymme för diskussion om hur transnationella levnadsförhållanden i urbana miljöer kan förstås och hur sådana perspektiv kan integreras i socialpolitiska program och samhällsplanering.

Konferensen fokuserade på följande tre teman:

- Vad innebär marginaliserade urbana miljöer för det sociala arbetets praktik?
- Hur utmanar transnationella familjekonstellationer den nationella och lokala socialpolitiken i allmänhet och socialt arbetes olika fält i synnerhet?

- Vilka innovativa metoder och metodologiska ansatser kan förnya och fördjupa den vetenskapliga kunskap som vägleder praktiskt socialt arbete i marginaliserade urbana miljöer?

Många transnationella familjer bosätter sig i marginaliserade områden och möter en arbetsmarknad som präglats av höga kompetenskrav och strukturell diskriminering över tid, vilket försvårar etablering och ekonomisk stabilitet (de los Reyes, 2005; Mulinari & Neergard, 2023). Detta leder ofta till ett ökat beroende av välfärdsstatens insatser för grundläggande livsvillkor såsom boende, utbildning, hälso- och sjukvård samt fritidsverksamhet. Välfärdsstatens omorganisering och tillbakadragande från traditionella funktioner har dock gjort dessa behov allt svårare att tillgodose, vilket ofta resulterar i bland annat trångboddhet, skolor med begränsade resurser, sämre tillgång till vård och nedmontering av fritidsverksamheter.

Konsekvenserna påverkar inte enbart individers livsvillkor i mottagarländerna utan även deras möjligheter att stödja familjemedlemmar i ursprungsländer eller flyktingläger. Samtidigt riskerar överföringen av socioekonomiska och kulturella resurser till nästa generation att försvagas (Eliassi, 2010). Bristande integration och risken för social exkludering, ibland beskriven som ”social död” (Peter, 2010), kan leda till sociopsykologiska problem som även drabbar barn och andra familjemedlemmar. Barn och unga i marginaliserade urbana miljöer löper därmed ökad risk att utveckla sociala problem i avsaknad av fungerande familjära och samhälleliga skyddsnet (Dahlstedt, 2019; Kamali, 1999; Sernhede, 2022; Östman, 2019).

Samtidigt bedrivs socialt arbete i Sverige och andra etablerade välfärdssamhällen i allt högre grad inom ramen för en hårt ansträngd socialtjänst (Astvik, m.fl., 2014; Melin, 2013; Baianstovu, 2012; Bruhn m.fl., 2020; Jönsson, 2019; Tham, 2018). Rigida administrativa styrformer och kortsiktiga ekonomiska prioriteringar begränsar handlingsutrymmet för socialarbetare och riskerar att osynliggöra marginaliseringens strukturella dimensioner, som ett resultat av långtgående nyliberalisering (Baianstovu, 2012; 2017; Kamali & Jönsson, 2018).

Mot bakgrund av denna utveckling försvåras ett långsiktigt och välfungerande socialt arbete, vilket skapar spänningar och

tillkortakommanden. En fungerande socialtjänst är av betydelse både för socialarbetares arbetsvillkor och för kvaliteten i de insatser som erbjuds klienter, samt för deras möjligheter till integration och förbättrade levnadsvillkor, även i ett transnationellt perspektiv.

Marginaliserade urbana miljöer behöver därför förstås i relation till globala processer, lokal samhällsorganisering och nationella socialpolitiska prioriteringar. Socialt arbete har historiskt haft ett starkt fokus på förebyggande insatser genom samhällsarbete, där analyser av boendeförhållanden och strukturella villkor utgör centrala utgångspunkter för att förbättra utsatta gruppers levnadsvillkor och därigenom stärka samhället i stort (Bečević & Dahlstedt, 2022; Sjöberg & Turunen, 2022).

Föreliggande temanummer består av några bidrag från konferensen som på olika sätt belyser några av de problem och utmaningar som den nyliberala världsordningen har skapat och som kräver socialt arbets respons. Genom empiriska och teoretiska bidrag behandlas frågor om utbildning, metodutveckling, lokal organisering, trygghet och transnationella livsvillkor i marginaliserade urbana miljöer.

I sitt bidrag argumenterar Jessica Jönsson, Rúna í Baianstovu, Matilda Fredriksson och Layan Amouri vid Örebro universitet för en omstrukturering av utbildning och pedagogik inom socialt arbete. Baserat på en fokusgruppstudie med socionomstuderande visar författarna att socionomutbildningen, liksom högre utbildning generellt, under de senaste decennierna har påverkats av nyliberal politik och en alltmer auktoritär samhällsutveckling. Detta har lett till att utbildningen successivt har rört sig bort från en nordisk välfärdsmodell präglad av solidaritet och jämlikhet, och istället har fokuserat mer på effektivitet, styrning och marknadsanpassning. Författarna betonar behovet av en socionomutbildning som vilar på kritisk teori, kritisk pedagogik och transformativt lärande.

Stephanie Rost vid Göteborgs universitet visar att livsmedelssäkerhet är en viktig fråga för i stort sett alla samhällen i en tid av klimatförändringar som hotar människors tillgång till mat. Hon påpekar att även om livsmedelssäkerhet diskuteras på global nivå, förbises ofta lokala initiativ som syftar till att tillgodose individuella behov. Rost

framhåller behovet av innovativa och överförbara metoder på lokal nivå i urbana miljöer. Baserat på en litteraturstudie visar hon att etablering av urbana odlingsområden och matutbyte mellan individer och grupper kan säkerställa lokalsamhällets tillgång till mat. Hon menar vidare att socialt arbete kan spela en samordnande roll i dessa initiativ. Sådana metoder för lokal matproduktion och distribution kan stärka lokalsamhällen och individers egna resurser (empowerment) för att hantera negativa konsekvenser av klimatförändringar.

Verena Fisch vid Glasgow Caledonian University diskuterar marginaliserade urbana miljöers potential. Hon menar att socialt arbete behöver förstå marginaliserade områden bortom enbart lokaler med människor. Dessa områden utgör mer-än-mänskliga sammanhang som bör studeras tillsammans med de människor som lever där. Fisch föreslår en ny intervjumetod, så kallade promenadintervjuer, för att fånga denna mer-än-mänskliga verklighet. Hon menar att marginaliserade områden också bör ses som naturliga miljöer, exempelvis gårdar och odlingsområden, och presenterar en mixed methods-ansats som inkluderar promenadintervjuer, deltagande observation och andra metoder för fältdokumentation för att få en helhetsförståelse av dessa mer-än-mänskliga sammanhang.

Asifa Iqbal, Nessica Nässén, Marie Hansson, Sanaya Singh och Stefan Sjöberg vid Högskolan i Gävle illustrerar och diskuterar kommunala responser på ökad marginalisering och sociala problem. De presenterar ett kommunalt projekt, Stadsdelslyftet, som genomförs i en marginaliserad stadsdel. En central del av projektet är den lokala mötesplatsen Andreassalen i stadsdelen Andersberg, med syfte att minska segregation, öka integration och trygghet bland boende och besökare. Författarna menar att projektet utgör ett positivt exempel som kan användas som modell av andra kommuner i landet.

Jessica Petersson Berge vid Linköpings universitet, diskuterar hur ny-liberal policy inom socialtjänsten tenderar att förväxla trygghet och säkerhet, vilket underminerar ett långsiktigt och hållbart socialt arbete i marginaliserade områden. Hon visar genom en empirisk studie att socialarbetares mål med trygghet – att långsiktigt bygga relationer och skapa förutsägbara och stabila livsvillkor – ofta förhandlas bort till förmån för insatser som syftar till att trygga resursstarka gruppers

verksamhet. Detta leder till att socialt arbete och socialarbetare kan uppfattas som halvpolisiära aktörer i marginaliserade områden.

Vi hoppas att detta temanummer kan bidra till att belysa marginaliseringens mångfacetterade verklighet och därigenom inspirera till angreppssätt och omorganiseringar inom socialt arbete som förmår möta de utmaningar som ökad marginalisering och ett förstärkt säkerhetstänkande har medfört.

Örebro universitet, Februari 2026

Jessica Jönsson, Rúna í Baianstovu & Matilda Fredriksson

Referenser

- Astvik, W., Melin, M., & Allvin, M. (2014). Survival strategies in social work: A study of how coping strategies affect service quality, professionalism and employee health. *Nordic Social Work Research*, 4(1), 52–66.
- Baianstovu, R. (2012). *Mångfald som demokratins utmaning: en studie av hur socialtjänsten som välfärdsbyråkrati och moralisk samhällsinstitution förstår och hanterar kulturell mångfald*. Doktorsavhandling, Örebro universitet.
- Baianstovu, R. (2017). *Heder. Hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete*. Studentlitteratur.
- Bečević, Z., & Dahlstedt, M. (2022). On the margins of citizenship: Youth participation and youth exclusion in times of neoliberal urbanism. *Journal of Youth Studies*, 25(3), 362–379.
- Dahlstedt, M. (2019). Problematising the urban periphery: Discourses on social exclusion and suburban youth in Sweden. In U. D. Skaptadóttir, S. Keskinen, & M. Toivanen (Eds.), *Undoing Homogeneity in the Nordic Region* (1st ed., pp. 88–102). London: Routledge.

- de los Reyes, P. & Kamali, M. (Eds.) (2005). *Bortom vi och dom — Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Rapport av utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Statens offentliga utredningar. (SOU) 2005:41.
- Eliassi, B. (2010). *A stranger in my homeland: The politics of belonging among young people with Kurdish backgrounds in Sweden* (Doctoral dissertation, Mid Sweden University).
- Gürçan, E.C. (2024). Neoliberalism and the Global Migrant Crisis: A World-Ecology Perspective. *Critical Sociology*, 51(7–8), 1507–1530.
- Jönsson, J.H. (2014). Local Reactions to Global Problems: Undocumented Immigrants and Social Work. *The British Journal of Social Work*, 44, 35–52.
- Jönsson, J. H. (2019). Servants of a ‘sinking titanic’ or actors of change? Contested identities of social workers in Sweden. *European Journal of Social Work*, 22(2), 212–224.
- Jönsson, J.H., Baianstovu, R., Fredriksson, M., & Amouri, L. (kommande). Critical pedagogy and transformative learning in social work education: students’ perspectives and lessons learned from focus group discussions. *Social Work Education*.
- Kamali, M. (1999). *Varken familjen eller samhället: en studie av invandrarungdomars attityder till det svenska samhället*. Stockholm: Carlsson.
- Kamali, M. (2015) *War, Violence and Social Justice: Theories for social work*. London: Routledge.
- Kamali, M., & Jönsson, J. H. (2018). *Neoliberalism, Nordic welfare states and social work: Current and future challenges*. Oxon: Routledge.
- Lauri, M., & Jönsson, J.H. (2021). Rustad för morgondagen?: Kritiska och radikala perspektiv i den svenska socionomutbildningens styrdokument. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27(3–4), 269–290.

- Mulinari, P., & Neergaard, A. (2023). Trade unions negotiating the Swedish model: racial capitalism, whiteness and the invisibility of race. *Race & Class*, 64(4), 48–66.
- Mulinari, P., Tahvilzadeh, N., & Kings, L. (2021). Dekolonialt socialt arbete: om relationen mellan gräsrotsrörelser och kritiskt socialt arbete i den urbana periferin. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27(3–4), 249.
- Peter, K. B. (2010). Transnational family ties, remittance motives, and social death among Congolese migrants: A socio-anthropological analysis. *Journal of Comparative Family Studies*, 41(2), 225–243.
- Schwartz, M. (2011). Military Neoliberalism: Endless War and Humanitarian Crisis in the Twenty-First Century. *Societies Without Borders*, 6(3), 190–303.
- Sjöberg, S., & Turunen, P. (2022). Community work in Nordic welfare states in transformation: directions, conditions and dilemmas. *Nordic Social Work Research*, 12(2), 209–216.
- Sernhede, O. (2022). Pantrarna och Ortenrörelsen: Marginaliserad ungdom, postkolonial kritik och politisk mobilisering. *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 3(1), 96–108.
- Tham, P. (2018). A professional role in transition: Swedish child welfare social workers' descriptions of their work in 2003 and 2014. *British Journal of Social Work*, 48(2), 449–467.
- Östman, C. (2019). *Unaccompanied refugee minors and political responses in Sweden: Challenges for social work* (Doctoral dissertation, Mid Sweden University).

Kritisk pedagogik och transformativt lärande i socioonomutbildningen - Studenters perspektiv och lärdomar från fokusgruppssamtal

*Jessica Jönsson, Rúna í Baianstovu, Matilda Fredriksson, Socialt arbete,
Örebro universitet*

Socioonomutbildning i en neoliberal samtid

Under de senaste decennierna har socioonomutbildningen, liksom högre utbildning generellt, påverkats av neoliberal politik och en alltmer auktoritär samhällsutveckling. Globalt ser vi ökande socioekonomiska klyftor, krig, konflikter, klimatkris, tvångsmigration och politisk instabilitet. Dessa tendenser hänger samman med en ökad dominans för marknadslogik och nyliberala styrningsideal, vilket i sin tur skapar utrymme för högerpopulism, rasism och olika former av våld (Ferguson m.fl., 2018; Kamali, 2015; Jönsson, 2025).

Neoliberalismen begränsar sig inte till ekonomisk politik, utan tränger in i alla delar av det senmoderna samhällets sociala, kulturella och politiska liv (Brown, 2015). Inom högre utbildning tar detta sig uttryck i det som har kallats ”akademisk kapitalism” (Giroux, 2015), där universitet blir entreprenöriella organisationer snarare än kollegiala miljöer som värnar vetenskap, demokrati och kritiskt tänkande. Utbildningskvalitet mäts i allt högre grad genom studenters ’anställningsbarhet’, medan det vetenskapliga, kritiska och demokratiska innehållet marginaliseras.

Socioonomutbildningen i Sverige och Norden är inget undantag. Utbildningen har successivt rört sig bort från en nordisk välfärdsmodell präglad av solidaritet och jämlikhet, och i stället mot ett större fokus på effektivitet, styrning och marknadsanpassning (Baianstovu & Ablett, 2020; Kamali & Jönsson, 2018). Detta påverkar både utbildningens innehåll och

hur lärare undervisar, samt begränsar utrymmet för kritiska, globala och strukturella perspektiv.

Forskning har visat hur högre utbildning generellt – och socionomutbildningen specifikt – i stor utsträckning reproducerar medelklassens och elitens perspektiv och därigenom bidrar till att upprätthålla existerande maktordningar (Bourdieu, 1989; Bourdieu & Passeron, 1990). I en svensk kontext innebär det bland annat att kunskap om kolonial historia och samtid, liksom analyser av rasifiering, migration och strukturell rasism, ofta är frånvarande eller behandlas ytligt. Kritiska perspektiv avfärdas inte sällan som ”politiska”, ”ovetenskapliga” eller till och med ”farliga” och ”radikalisering”, något som också kan kopplas till framväxten av konservativa och anti-gender-rörelser i Europa (Kuhar & Paternotte, 2017).

Utvecklingen förstärks av åtstramningspolitik och en växande betoning på kontroll och kriminalitetsbekämpning i välfärdssektorn. Ett tydligt exempel i Sverige är regeringens direktiv om översyn av socionomexamen (Dir. 2024:32), där socionomutbildningen explicit kopplas till arbetet mot ungdomskriminalitet och till ett närmande mot rättsväsendet. Detta riskerar att försvaga utbildningens fokus på strukturella analyser, social rättvisa och globalt ansvar, och förstärker bilden av socialt arbete som ett kontroll- och övervakningsinstrument snarare än ett emancipatoriskt och förändringsinriktat yrke (Baianstovu, 2012; Finch m.fl., 2022; Jönsson, 2019; Lauri, 2019).

Denna utveckling står i skarp kontrast till de globala definitioner och etiska riktlinjer som formulerats av IFSW och IASSW. Socialt arbete definieras där som ett professionellt fält som ska verka för social förändring, utveckling, social sammanhållning och stärkt demokrati, baserat på mänskliga rättigheter, social rättvisa, kollektivt ansvar och respekt för mångfald. Globalt betonas behovet av kritiska, strukturella och globala perspektiv i utbildningen – inte minst för att studenter ska kunna förstå hur sociostrukturella ojämlikheter, diskriminering, förtryck och

miljömässiga orättvisor påverkar människor (IFSW & IASSW, 2014; IFSW & IASSW, 2018; Ioakimidis & Sookraj, 2021).

Mot denna bakgrund blir följande fråga central: Hur kan socionomutbildningen i Sverige utvecklas så att den inte reproducerar neoliberala styrningslogiker, utan bidrar till motstånd, kritisk reflektion och transformativt lärande? Och hur uppfattar studenter själva att deras utbildning förbereder dem för att arbeta i en komplex, globaliserad och politiserad verklighet?

Den här studien undersöker potentialen i kritisk pedagogik och transformativt lärande inom socionomutbildningen. Fokus ligger på hur dessa pedagogiska förhållningssätt kan bidra till att studenter utvecklar strukturell och global förståelse för sociala problem, stärks i sin kritiska förmåga och sitt etiska omdöme och i kraft av detta rustas för att verka för social rättvisa i en neoliberal välfärdsstat. Studien styrs av följande frågor:

1. I vad mån upplever studenterna att utbildningen förbereder dem för att arbeta i dagens komplexa svenska samhälle?
2. Hur uppfattar de närvaron av strukturell och kritisk kunskap i sin utbildning?
3. Hur ser de på utbildningens förmåga att erbjuda transformativt lärande?

Kritisk pedagogik och transformativt lärande

Studien utgår från två nära relaterade teoretiska ramverk: kritisk pedagogik och transformativt lärande. Kritisk pedagogik har sina rötter i kritisk teori (till exempel Adorno, Marcuse, Gramsci, Habermas) och har framför allt utvecklats av Henry Giroux (Giroux & McLaren, 1989). Kärnan är att synliggöra och analysera maktstrukturer, hegemoniska

föreställningar samt de sätt på vilka utbildning kan reproducera eller utmana ojämlikhet.

Inom socionomutbildningen innebär kritisk pedagogik att sociala problem förstås i relation till strukturella och politiska villkor snarare än som uttryck för individuella brister. Det innebär också att synliggöra hur rasism, sexism, klass, migration och andra maktordningar formar människors livsvillkor, samt att betrakta både studenter och brukare som aktiva medskapare av kunskap snarare än som passiva mottagare.

Kritisk pedagogik är samtidigt inte begränsad till undervisningssituationen, utan kan genomsyra all verksamhet inom högre utbildning – från forskning och handledning till socialt arbete i praktiken. Genom kontinuerlig kritisk reflektion kan socialarbetare identifiera och utmana hegemoniska sätt att definiera problem och därigenom utveckla alternativa förståelser och lösningar som bättre tar sin utgångspunkt i klienters erfarenheter.

Transformativt lärande, utvecklat av Jack Mezirow, utgår från antagandet att vuxenlärande inte främst handlar om att tillägna sig mer kunskap, utan om att ompröva de grundläggande referensramar genom vilka världen förstås. Genom kritisk självreflektion och dialog kan tidigare ”självklara” antaganden utmanas, vilket i sin tur öppnar för mer inkluderande och reflekterade sätt att tolka erfarenheter.

En central utgångspunkt i Mezirows teori är Habermas distinktion mellan instrumentellt och kommunikativt lärande. Det instrumentella lärandet handlar om effektiv problemlösning och om att anpassa sig till givna system och strukturer, medan det kommunikativa lärandet innebär att i dialog pröva normer, värderingar och tolkningar. Det senare möjliggör inte bara nya insikter utan kan också förändra själva de förståelseramar som styr hur människor uppfattar sociala situationer och sin egen roll i dem.

Mezirow framhåller dessutom betydelsen av så kallade ”desorienterande dilemman” – erfarenheter som inte låter sig integreras i tidigare tanke-modeller och som därför skapar friktion. När sådana dilemman bearbetas genom dialog, reflexion och handling kan de fungera som startpunkter för djupgående transformation.

I denna studie förstås kritisk pedagogik och transformativt lärande som nära sammanvävda perspektiv. Kritisk pedagogik erbjuder de strukturella, politiska och maktanalytiska rammar som synliggör hur ojämlikhet skapas och upprätthålls, medan transformativt lärande fokuserar på de individuella och kollektiva processer genom vilka studenter bearbetar sådana insikter och omsätter dem i nya sätt att tänka och handla. Tillsammans möjliggör dessa ramverk en utbildningspraktik som både problematiserar samhällets maktstrukturer och ger studenter verktyg att utveckla mer reflexiva och handlingsinriktade förhållningssätt.

Fokusgrupper med socionomstudenter

Studien bygger på sex fokusgruppsintervjuer med totalt 22 socionomstudenter vid ett svenskt lärosäte. Tre grupper bestod av studenter på termin sex (T6) och tre grupper av studenter på termin sju (T7). Terminerna valdes eftersom studenterna då har både teoretiska och praktiska erfarenheter, vilket möjliggör reflektion över utbildningens relevans för yrkeslivet.

Urvalet var strategiskt med ambitionen att fånga olika erfarenheter och perspektiv (Bryman, 2022). Rekryteringen skedde via kursansvariga, och intervjuerna genomfördes mellan maj 2024 och mars 2025. Varje samtal varade mellan 80 och 130 minuter och följde en semistrukturerad intervjuguide. Guiden fokuserade bland annat på marginalisering och social exkludering, integration och social sammanhållning, social rättvisa, globalisering och migration samt hållbarhet och klimatfrågor.

Fokusgrupper valdes för att fånga kollektiva reflektioner och hur studenter gemensamt skapar mening kring utbildningen (Kitzinger, 1994). Samtalen spelades in, transkriberades ordagrant och analyserades med kvalitativ innehållsanalys (Graneheim & Lundman, 2004; Graneheim m.fl., 2017). Analysen omfattade både en manifest nivå – det vill säga vad som faktiskt sägs, återkommande teman och mönster – och en latent nivå, som avser underliggande betydelser, värderingar och tolkningar. Dessa tolkades i ljuset av studiens teoretiska ramverk.

Samtliga författare läste materialet, identifierade meningsbärande enheter, kondenserade och kodade dem samt organiserade dem i kategorier som senare abstraherades till analytiska teman. Exempel på sådana teman är vad studenterna menar att de tar med sig in i yrkespraktiken, förutsättningar för kritiskt och strukturellt tänkande samt erfarenheter av transformativt lärande och kritisk pedagogik.

Studien följer Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (2024). Deltagandet var frivilligt, informerat samtycke inhämtades och citat har anonymiserats. Moderatoren var en nyexaminerad socionom utan undervisnings- eller examinationsansvar, vilket minskade risken för hierarkiska effekter och underlättade öppna samtal.

Studenternas erfarenheter av utbildningen

Vad tar studenterna med sig in i praktiken?

En första övergripande iakttagelse är den tydliga spänningen mellan teoretisk och praktisk beredskap. Flera studenter beskriver utbildningen som starkt teoretisk och fragmenterad, där de upplever att de får en bred introduktion till många områden men utan det djup som krävs för att omsätta teorier och strukturella perspektiv i vardaglig praktik. De menar att de behärskar vissa samtalsmetoder och grundläggande lagstiftning, men

saknar redskap för hur teorier faktiskt kan operationaliseras i mötet med klienter.

På ett manifest plan framträder ett glapp mellan utbildningens innehåll och yrkeslivets krav. På en latent nivå kan detta förstås som uttryck för ett instrumentellt lärande, där kunskap främst betraktas som något att ”ha” och reproducera för att klara tentor snarare än som något som ska bearbetas i dialog och knyts till erfarenheter. Studenterna beskriver detta som ett ”banking system” (Freire, 1976), där kunskap deponeras av läraren i stället för att produceras gemensamt.

Samtidigt uttrycker studenterna en stark längtan efter mer kommunikativt lärande, med fler seminarier, diskussioner och handledda samtal där teori och erfarenheter kan mötas. De efterfrågar undervisningsformer där frågor som ”Hur kan vi förstå detta?” och ”Hur kan vi agera i praktiken?” får större utrymme än ren återgivning av kurslitteratur.

En hegemonisk bild av socionomens roll

En återkommande erfarenhet är att utbildningen kraftigt betonar rollen som handläggare inom kommunal socialtjänst. Studenter beskriver att utbildningen ”förbereder för två saker: forskning eller handläggarskap”, medan andra former av socialt arbete – såsom förebyggande, gemenskapsorienterat, politiskt eller internationellt socialt arbete – hamnar i skymundan.

Latent speglar detta en reproduktion av en hegemonisk definition av professionen, där socialt arbete primärt förstås som myndighetsutövning inom en alltmer kontroll- och regelstyrd välfärdsstat. Detta ligger i linje med en neoliberal logik där socialt arbete tenderar att reduceras till styrning, övervakning och riskhantering snarare än att fungera som en kraft för social förändring. Studenter uttrycker oro över att de fostras in i ett system där utrymmet att utmana strukturell ojämlikhet är begränsat och där kritiska perspektiv riskerar att uppfattas som störande eller ”opassande”.

Globala och strukturella perspektiv – närvarande men splittrade

Studenterna lyfter att kurser som behandlar globala, strukturella och maktkritiska perspektiv upplevs som mycket viktiga och ofta som ”ögonöppnare”. De bidrar till att synliggöra samband mellan globalisering, migration, rasism, arbetsmarknad och sociala problem i Sverige. Samtidigt uppfattas dessa perspektiv som fragmenterade, sent placerade i utbildningen och ofta valbara.

Avsaknaden av en röd tråd gör att insikterna riskerar att stanna på en allmän medvetandenivå snarare än att utvecklas till analytiska och praktiska verktyg. Ur ett transformativt lärandeperspektiv innebär detta att de ”desorienterande dilemman” som uppstår – när studenter exempelvis konfronteras med egna föreställningar eller strukturell rasism – inte ges tillräckligt utrymme att bearbetas i dialog, vilket gör att omvälvande insikter lätt blir isolerade snarare än integrerade.

Bristande intersektionalitet och snäva normalbilder

Studenterna lyfter också en brist på intersektionella perspektiv. De ger exempel på kursmoment där våld i nära relationer enbart behandlas ur ett heteronormativt, vitt, västerländskt perspektiv, eller där frågor om kön, klass, etnicitet och sexualitet hanteras som separata ”teman” snarare än som sammanvävda maktordningar.

Konsekvensen blir, enligt studenterna, att utbildningen tenderar att förmedla starkt standardiserade bilder av ”klienten”. När de senare möter personer som inte passar in i dessa mallar – exempelvis rasifierade, hbtqi-personer eller personer med migrationsbakgrund – riskerar de att reproducera stereotyper snarare än att förstå komplexa livsvillkor.

Latent visar detta att studenterna själva har utvecklat en viss kritisk medvetenhet, men att utbildningens struktur inte stödjer dem i att använda intersektionella perspektiv konsekvent i olika områden av socialt arbete.

När lärandet faktiskt blir fördjupande och omvälvande

Trots de hinder som beskrivs ger studenterna exempel på undervisningssituationer som upplevts som genuint transformativa. Dessa kännetecknas ofta av dialogbaserat lärande, där studenter tillsammans får pröva och ompröva sina förståelser. Flera beskriver hur seminarier och öppna samtal skapat en kvalitet av gemensamt utforskande som de upplever som ovanligt men mycket betydelsefullt.

Ett annat återkommande drag är att teori och praktik kopplas samman på ett meningsfullt sätt. En student berättar hur postkolonial teori gav nya ord och analytiska verktyg för att förstå relationer på en praktikplats som tidigare hade känts svårbeskrivna. Likaså upplevdes litteratur som syftade till världs- och självförståelse – snarare än tentaförberedelse – som avgörande för att förflytta sig från ett instrumentellt till ett fördjupat lärande.

För de studenter som genomfört praktik eller uppsatser utanför Europa blev mötet med andra samhälls- och välfärdskontexter särskilt transformativt, framför allt när erfarenheterna bearbetades i ljuset av kritisk teori. Genomgående betonar studenterna att transformativt lärande kräver tid, utrymme och pedagogiska arbetsätt som tillåter osäkerhet, konflikter och prövande samtal – något som ofta står i konflikt med en alltmer standardiserad och mätbar utbildningslogik.

Avslutande reflektioner: Hinder och möjligheter för en mer kritisk socionomutbildning

Studien visar en tydlig dubbelhet. Å ena sidan ger utbildningen viktiga kunskaper om lagstiftning, handläggning och vissa teorier. Å andra sidan är utrymmet begränsat för den typ av kritisk, dialogisk och erfarenhetsbaserad bearbetning som krävs för transformativt lärande.

På en latent nivå kan studenternas berättelser förstås som uttryck för en kamp mellan två övergripande logiker. Den första är den instrumentella logiken, där utbildning organiseras utifrån krav på effektivitet, mätbarhet och anställningsbarhet, och där kunskap främst betraktas som något som ska kontrolleras och examineras. Den andra är den kommunikativa och kritiska logiken, som uppfattar utbildning som en arena för kollektiv reflektion, maktanalys och utveckling av professionell och demokratisk handlingsförmåga.

Studenterna visar samtidigt att de bär på en stark potential för kritisk medvetenhet och transformativt lärande. De uttrycker insikter om globala och strukturella orättvisor, problematiserar normaliserade maktrelationer i myndighetsutövning och efterfrågar verktyg för att arbeta mer demokratiskt och deltagarorienterat med klienter. Den frustration de ger uttryck för kan därför förstås som en form av begynnande kritiskt medvetande – en växande insikt om att ”det kunde vara annorlunda”.

För att denna potential ska kunna realiseras behöver dock utbildningen i större utsträckning integrera globala, strukturella och intersektionella perspektiv som en sammanhängande röd tråd genom hela programmet. Den behöver också skapa återkommande arenor för dialog, reflektion och kritisk bearbetning av både teori och praktik, samt erkänna och värdera studenters egna erfarenheter som en central kunskapskälla. Vidare krävs att utbildningen tydligare kopplar socialt arbete till frågor om

social rättvisa, demokrati och hållbarhet – och inte enbart till kontroll, riskhantering och myndighetsutövning.

Mot bakgrund av de globala definitionerna och etiska riktlinjerna för socialt arbete är detta inte bara en pedagogisk angelägenhet, utan även en demokratisk och etisk nödvändighet. En socionomutbildning som vilar på kritisk teori, kritisk pedagogik och transformativt lärande kan skapa förutsättningar för ett socialt arbete som inte anpassar sig till en neoliberal välfärdsstat, utan utmanar ojämlika strukturer och verkar för emancipation, jämlikhet och hållbarhet – såväl lokalt som globalt.

Referenser

- Baianstovu, R. (2012). *Mångfald som demokratins utmaning*. Örebro: Örebro University.
- Baianstovu, R. & Ablett, P. (2020). The Transformation and integration of society. Developing Social Work Pedagogy through Jürgen Habermas theory of Communicative Action, in Morley, C. et al (ed.) *The Routledge Handbook of Critical Pedagogies in Social Work*. UK: Routledge. pp. 450–464
- Bourdieu, P. (1989). Social space and symbolic power, *Sociological Theory*, 7: 18–26.
- Bourdieu, P. and Passeron, J.C. (1990). *Reproduction in education, society, and culture*. Newbury Park, CA: Sage.
- Brown, W. (2015). *Undoing the Demos: Neoliberalism's Stealth Revolution*. Princeton University Press.
- Bryman, A., Bell, E., Reck, J., & Fields. (2022). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
- Ferguson, I., Ioakimidis, V. & Lavalette, M. (2018) *Global social work in a political context. Radical perspectives*. Bristol: Policy Press.
- Finch, J., Jönsson, J. H., Kamali, M., & McKendrick, D. (2022). Social work and countering violent extremism in Sweden and the UK. *European Journal of Social Work*, 25(1), 119–130.

- Freire, P. (1976). *Education: The Practice of Freedom*. Writers and Readers Ltd.
- Giroux, H. & McLaren P. (1989). *Critical Pedagogy, The State, and the Struggle for Culture*. State University of New York Press.
- Giroux, H. A. (2015). *Neoliberalism's war on higher education*. Chicago: Haymarket Books.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112.
- Graneheim, U. H., Lindgren, B.-M., & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29–34.
- International Federation of social workers [IFSW] (2014). Global definition of social work. Retrieved from <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- International Federation of Social Workers [IFSW] and International Association of Schools of Social Work [IASSW] (2018) Global social work statement of ethical principles. Available online at: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/> (accessed 19 September 2024).
- Ioakimidis, V., & Sookraj, D. (2021). Global standards for social work, education and training. *International Social Work*, 64(2), 161–174.
- Jönsson, J.H. (2019). Servants of a ‘sinking titanic’ or actors of change? Contested identities of social workers in Sweden. *European Journal of Social Work*, 22(2), 212-224.
- Jönsson, J. H. (2025). Bortom avpolitisering: Socialt arbete för global rättvisa. I Bečević, Z & Herz, M (Red.). *Politiskt socialt arbete*. Lund: Gleerups.
- Kamali, M. (2015). *War, violence and social justice: Theories for social work*. London, England: Routledge.

- Kamali, M. & Jönsson, J. H. (2018). *Neoliberalism, Nordic welfare states and social work: current and future challenges*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Kitzinger, J. (1994) The methodology of Focus Groups: the importance of interaction between research participants. *Sociology of health & illness*. 16 (1), 103–121.
- Kuhar, Roman & Paternotte, David (red.) (2017) *Anti-gender campaigns in Europe: mobilizing against equality*, London: Rowman & Littlefield International, Ltd.
- Lauri, M. (2019) Mind your own business. Technologies for governing social worker subjects. *European Journal of Social Work*, 22(2): 338–349
- Regeringskansliet (2024). *Tilläggsdirektiv till Utredningen om en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet* (Dir. 2024:32).
- Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.

But what can I do? Individual adaptations to improving security in response to climate changes

Stephanie Rost, PhD student, Social Work, Gothenburg University

Abstract

The urgency of food security in a climate-challenged world calls for innovative, adaptable responses. While national and global frameworks attempt to address food security issues, they often fall short of adequately supporting local and individual needs. This article builds on the conference presentation at Orebro University (2024) titled “But What can I do?”, exploring how individual-level adaptations could strengthen food resilience. Drawing from a scoping review of over 16,000 studies, 140 of which met inclusion criteria, this paper outlines how categories of specific actions individuals can take were discovered - such as urban gardening, foraging, and food sharing, that could be encouraged or developed by social work. These adaptive practices, spanning from ancient techniques to more modern applications like rooftop gardens and water harvesting, suggest that much of our adaptive strategies remain rooted in past methods rather than novel innovations suited to today's unique climate crises. This study underscores the potential for these adaptations to not only mitigate food insecurity but also to inspire shifts in social work practices. By fostering empowerment and community resilience, social work can play a critical role in equipping individuals and communities with the skills needed for climate resilience.

Introduction

This article expands on a conference presentation, *"But what can I do?"*, which examined the intersections of food security and individual adaptation strategies in the Anthropocene - a time marked by unprecedented human impact on Earth's climate systems. The presentation underscored the importance of exploring food security through a social work lens, as practitioners often work directly with vulnerable populations that face disproportionate risks from climate change (European Environmental Agency (EEA), 2024). Food security,

traditionally seen as a broader issue which may need to be addressed at a state level, now requires attention on a more micro level, where individual adaptations can provide immediate resilience in the face of slower-moving governmental initiatives (Petzold et al., 2023).

Social work offers the platform of identifying actionable, locally applicable responses to food insecurity, particularly as climate change accelerates disruptions in food availability, quality, and access (Dominelli, 2023). The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC, 2022) defines adaptive capacity as the potential of systems to adjust to climate impacts, but this scoping review focussed on individual agency in this. This perspective views that the individual retains a degree of control and ability to adjust even within extreme circumstances (IPCC, 2022).

This scoping review on which the presentation was based, synthesised insights on individual-level adaptations to climate change, aiming to identify practical, replicable strategies that enhance food security. It also mapped the existing research to explore gaps geographically, so that we may better understand where the focus currently lies with regard to individual adaptations. Currently the focus of research appears to be on a particular place or climatic event such as drought, so we additionally wanted to understand if we could create a matrix to cross reference the adaptation with the weather event. In this way, we may gain insight into what has already been explored or established as effective.

We have a globalised food production system which is vulnerable to shocks. Harvest failures in one part of the world affect food prices in another part of the world (Kerr, 2023). Most shops operate on a day delivery system where they only have what they need in the shop itself, because they have consistent flow through transportation and sources of new food coming in (McDonald, 2010). Thus, when these systems break down, even seemingly strong food systems can be vulnerable.

Methodology

The scoping review discussed, aimed to systematically catalogue and evaluate various adaptation strategies to empower individuals with practical tools for improving food resilience.

Search Strategy and Selection Criteria

A structured search strategy was developed and pre-registered with Open Science Framework to ensure transparency, covering three primary databases: SCOPUS, Web of Science, and Greenfile. These databases were selected based on their comprehensive repositories of environmental and social science research, ensuring a broad, interdisciplinary approach. Search terms were crafted to capture a wide array of individual adaptation practices, integrating keywords related to food security, climate impacts, and individual resilience strategies.

The initial search resulted in 8894 records across the three databases, 2293 were removed as duplicates. These were screened for eligibility according to the inclusion criteria below and resulted in 92 records. These were then forward and backward searched, resulting in a further 11739 articles, of which 2028 were duplicates. These were screened and of these 68 articles were included. A further 14 were removed as duplicates, resulting in a total of 140 studies which were finally reviewed. The scoping review as a whole thus screened 16,302 studies, with the 140 studies ultimately meeting inclusion criteria.

Inclusion and Exclusion Criteria

The selection process adhered to specific criteria emphasising adaptations at an individual or household level. Inclusion criteria required that studies focus on actions directly taken by individuals, families, or small communities, such as home gardening, food storage, or water harvesting. Studies also needed to address adaptations specifically designed to mitigate climate impacts on food security, ensuring relevance to the evolving challenges of the Anthropocene.

Conversely, exclusion criteria eliminated studies focused on adaptations requiring large-scale infrastructure or professional agricultural resources, as these are typically inaccessible for individual application. Studies that solely discussed adaptations at a community or national level, without specific reference to individual actions, were also excluded. This approach narrowed the focus to strategies that individuals could feasibly adopt without reliance on broader, institutional support.

Data Extraction and Analysis

To systematically analyse the adaptation strategies, Rayyan software was utilised for screening, followed by coding and categorising the selected studies in Excel. Each study was examined to identify the specific climate impact addressed and the adaptation method described. This process yielded five primary actionable categories: food procurement, cultivation techniques, animal rearing and fishing, food and water conservation, and social adaptations. Using a thematic approach, each category was further divided into sub-themes, reflecting the diversity of individual strategies and their potential relevance to social work practices.

We also noted the narrow distribution of the focus of global research, with the most popular regions of analysis being the United States and Bangladesh. Individual adaptations had not been a focus of research in much of the world, which is a concern given the global nature of the impacts of climate change.

Results

Each adaptation category represents a critical aspect of food security, with potential applications in empowering individuals and communities through social work.

Food Procurement

Urban and Rooftop Gardens: Growing food at home or in urban spaces, such as rooftops, emerged as one of the most accessible adaptations. This method allows individuals to cultivate small quantities of food, reducing dependency on disrupted food systems. Studies from regions as diverse as North America, Asia, and Africa highlighted rooftop and community gardens as adaptable solutions that use minimal space. For social work, these gardening projects can also serve as community-building initiatives, bringing together residents to grow food collectively.

Foraging and Use of Wild Foods: Foraging was frequently cited as a resilient food source, especially for individuals in rural or peri-urban areas. Conference discussions underscored that social workers could promote knowledge of local, climate-resistant plants and edible wild foods, empowering individuals to supplement their diets without reliance on traditional supply chains. Foraging also supports sustainable practices by utilising resources that naturally thrive in specific climates.

Cultivation Methods and Growing Adaptations

Resilient Crop Selection and Dense Planting: Various studies focused on choosing crops that are particularly resilient to local climate stressors, such as drought- and flood-resistant plants. Techniques like dense planting, mulching, and adjusting planting times according to seasonal forecasts were also highlighted. This adaptation theme aligns with social work efforts in education and skill-building; by teaching these techniques, social workers could help individuals optimise their home gardens for climate resilience.

Trees and Perennials for Long-Term Food Security: The cultivation of trees and perennial vegetables provides a stable, low-maintenance food source, ideal for regions facing unpredictable growing seasons. Fruit trees additionally offered degrees of protection from flooding and wind. In social work contexts, planting initiatives could

offer vulnerable communities reliable food resources that require minimal maintenance once established.

Use of Animals for Food and Fishing Practices

Home-Based Animal Rearing: Small-scale animal husbandry, such as raising chickens, ducks, or goats, was identified as a practical adaptation for individuals. Ducks, in particular, are resilient in flood-prone areas due to their natural foraging habits, reducing the need for structured housing. Chickens and goats provide eggs and milk, respectively, which can serve as supplemental food sources.

Fishponds and Subsistence Fishing: Fishponds, which double as water storage sources, offer individuals a dual benefit - water security and a renewable food source. Small-scale fishing in local ponds or rivers also enhances food security and by facilitating fishpond creation in suitable areas, social work practitioners could introduce resilient food and water storage solutions within communities.

Food Storage, Preservation, and Water Conservation

Traditional and Off-Grid Food Storage Techniques: Food storage was a recurring theme, with techniques such as root cellars, cold cellars, and traditional paddy storage systems highlighted. Preserving food through methods like drying, canning, and fermenting was also prominent, reflecting traditional practices that provide security against seasonal food shortages. Social work could leverage these storage methods as part of household training programs to reduce reliance on disrupted food supplies.

Water Harvesting and Conservation: Water harvesting techniques, including rainwater collection and greywater reuse, were presented as adaptive strategies that support food-growing efforts. In regions where water scarcity is a growing concern, these methods align well with food security goals. Social workers could advocate for water conservation in communities, helping individuals maximise water resources for agriculture.

Social Adaptations and Knowledge Sharing

Food Sharing and Building Social Resilience: Food-sharing practices, such as community kitchens, mutual aid groups, and trading food resources, are pivotal in fostering social cohesion and resilience. These practices align with social work's focus on community support and mutual aid, as shared food resources can buffer against localised shortages and provide collective security.

Promotion of Indigenous Knowledge and Local Wisdom: Indigenous knowledge emerged as a key theme which promoted food security. Social workers can help preserve and disseminate this knowledge, incorporating it into educational programs that promote sustainable, climate-adaptive practices. Additionally, partnerships with local elders or knowledge-keepers could empower communities to rely on time-tested adaptations while adapting to new climate challenges.

Discussion

This review underscores the possibilities of individual adaptation strategies available for food security; however, it also reveals a crucial gap in adaptive innovation. While traditional practices such as food storage, small-scale gardening, and local foraging offer valuable, immediate resilience, they largely stem from centuries-old knowledge. These methods have provided survival through historical climate variability but may fall short in addressing the unprecedented, accelerated impacts of the Anthropocene. As global temperatures rise, biodiversity declines, and weather patterns become less predictable, there is an urgent need to reimagine food security adaptations that reflect the unique pressures of this new epoch.

The Anthropocene presents challenges fundamentally different from those faced in the Holocene. Extreme weather events are expected to increase in both frequency and severity, leading to cascading effects on ecosystems and human systems alike (Ripple et al.,2024). This scoping review demonstrates that while individuals can use

traditional methods to buffer food security risks, these adaptations are often limited by scope and resource availability. For instance, practices like urban gardening and water harvesting are effective but may not withstand prolonged droughts or extreme weather conditions that exceed historical norms. The gap in research and application of innovative strategies raises concerns about whether existing adaptive practices are sufficient for the long term.

The Role of Social Work in Fostering Food Security

Social work has a unique role in having the possibility of implementing and supporting these adaptation strategies. Beyond individual adaptations, social work practice could focus on building community resilience through supporting food security. By promoting skills-based training, social workers could empower individuals to adopt sustainable practices, such as food preservation techniques or resilient gardening, that may buffer against future disruptions.

Moreover, social work could use its place as advocates for vulnerable communities to support systemic changes that improve accessibility to food security resources. Many adaptive strategies require resources, such as water storage systems or resilient seed varieties, that may be financially or logistically inaccessible for low-income households. Social work organisations could advocate for additional funding to provide these resources, supporting equitable access to adaptation tools.

One of the review's most salient findings is the enduring relevance of indigenous and traditional knowledge in fostering food security. Practices such as foraging, communal food sharing, and using trees or perennials as food sources have long supported human societies through seasonal changes. However, while traditional methods provide a foundational resilience, the Anthropocene may require additional tools to address emerging challenges where the seasonal norms are disrupted. By integrating traditional knowledge with modern innovations, communities can create hybrid adaptation models that blend resilience with scalability.

Future Directions for Research and Practice

The need for adaptive innovation at the individual level calls for expanded research that explores novel approaches to food security. Potential areas for further study include the application of permaculture design principles in urban settings. These systems, while traditionally scaled for commercial use, could be adapted for individual or community use, providing additional resilience to climate impacts.

Social work research could contribute significantly to this field by studying the impact of food security interventions on community resilience. Pilot programs that introduce adaptive strategies within social work practice could be evaluated for their efficacy, scalability, and impact on community cohesion. Such studies would provide evidence-based insights for broader application, making food security a focal point in climate resilience planning.

Conclusion

This article expands upon a conference presentation titled "*But what can I do?*", which highlighted individual adaptation strategies as critical responses to food security challenges in the Anthropocene. The scoping review identifies a range of personal, actionable adaptations for strengthening food resilience, from small-scale gardening and food preservation to community-based food sharing and indigenous knowledge application. While these adaptations offer valuable, immediate support, they are largely rooted in historical practices, raising concerns about their adequacy amid unprecedented climate disruptions. These methods therefore are likely to require other innovative approaches better suited to the unique challenges of the Anthropocene.

Social work has a pivotal role to play in this effort, from disseminating food security strategies to advocating for resource access among vulnerable populations. Social work practitioners, by fostering skills and community-based support systems, can bridge the gap between individual action and systemic resilience. Through education and

advocacy, social work can empower communities to take proactive measures, reducing reliance on disrupted food systems and enhancing local capacity to withstand climate impacts.

References

- Dominelli, Lena. (2023). *Social Work Practice During Times of Disaster: A Transformative Green Social Work Model for Theory, Education and Practice in Disaster Interventions*. 10.4324/9781003105824.
- European Environment Agency (EEA). (2024). European climate risk assessment. <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2022). *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Chapter 18: Climate Resilient Development Pathways*. Retrieved from <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/chapter/chapter-18/>
- Kerr, W. A. (2023). *Food security : availability, income and productivity*. Edward Elgar Publishing.
- McDonald, B. (2010). *Food security*. Polity.
- Petzold, J., Hawxwell, T., Jantke, K. *et al.* A global assessment of actors and their roles in climate change adaptation. *Nat. Clim. Chang.* 13, 1250–1257 (2023). <https://doi.org/10.1038/s41558-023-01824-z>
- Ripple, W. J., Wolf, C., Gregg, J. W., Rockström, J., Mann, M. E., Oreskes, N., Lenton, T. M., Rahmstorf, S., & Thomas. (2024). The 2024 state of the climate report: Perilous times on planet Earth. *BioScience*, 0(0), 1–13. <https://doi.org/10.1093/biosci/biae087>

Talking in place – Walking interviews in more-than-human social work research

Verena K. Fisch, Department of Social Work, Glasgow Caledonian University

Introduction

This paper considers walking interviews as a research method in more-than-human social work. I aim to discuss how walking interviews can facilitate a place-based method of understanding more-than-human relations but also their challenges within more-than-human methodologies. The study presented is part of my doctoral research project investigating the entanglements between gardeners and plants in a community garden in Glasgow, Scotland. This doctoral research employed a more-than-human research methodology, drawing from more-than-human and new materialist approaches in social work, critical plant studies, and ethnobotany. I followed a multispecies ethnography approach for data collection (Hamilton & Taylor 2017; Ameli 2022), incorporating walking interviews next to participant observation and other methods of documenting more-than-human entanglements in the garden, e.g., photography, field notes, drawings, and soil testing.

In what follows, I provide a brief overview of walking interviews as a method for data collection before presenting my own experiences of utilising walking interviews in a more-than-human research approach. Subsequently, I reflect in greater detail on ethical considerations and challenges of data analysis.

Walking Interviews as a Research Method

With greater attention given to place, space, and mobility in social sciences, mobile interview methods, including walking interviews, have become more prevalent (Kinney 2018). The term ‘walking interview’ is used inconsistently and serves as an umbrella term to describe different forms of interviews that implement walking as part of their methodology (Kinney 2018; Flint 2019; King & Woodroffe 2019). As an

alternative to conventional sit-down interviews, walking interviews are often considered “a flexible, adaptive, and dynamic research method” (King & Woodroffe 2019, 1273), adaptable to a variety of research topics, local contexts, and participants’ abilities (ibid.). Thus, they have been used to explore a variety of research areas, for instance, place and memory (Evans & Jones 2011; O’Neill & Roberts 2020), health and wellbeing (Adekoya & Guse 2020; Carroll et al. 2020; Lauwers et al. 2021), or neighbourhoods and communities (Berg et al. 2023). Walking interviews have been described as “conversations in place” (Anderson 2004, 255) due to the strong emphasis on place-based knowledge production. While sit-down interviews tend to take participants out of their day-to-day activities into a seemingly more neutral space, walking interviews aim to achieve just the opposite, allowing participants to remain engaged in their environment, triggering memories and spontaneous insights through interactions with their surroundings. By setting the interview in a meaningful context, walking interviews aim “to recall knowledges of place” (Flint 2019, 122) and access experiences inherently linked to the more-than-human environment.

Walking Interviews at Lambhill Stables

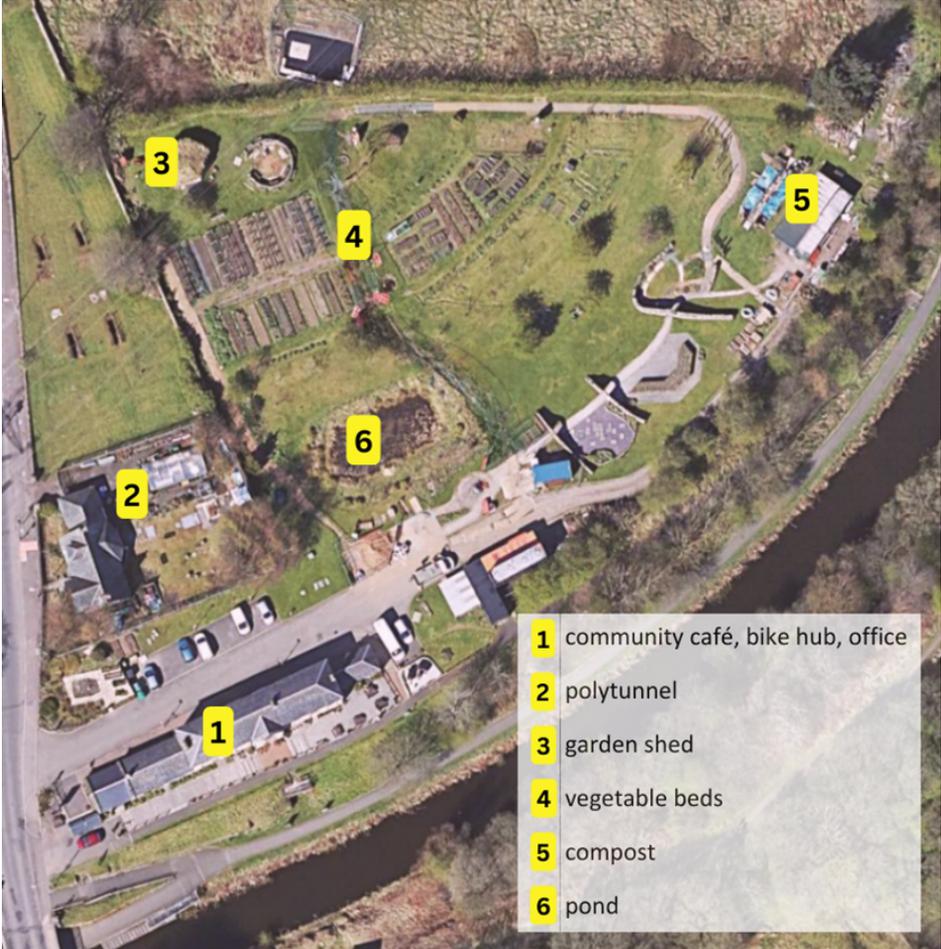
The partner organisation for my doctoral research was Lambhill Stables, a community organisation situated in between some of Glasgow’s most deprived neighbourhoods (Scottish Government 2020). Lambhill Stables facilitates various community services, including a community café, a bicycle repair hub, a youth club, and a community garden (Figure 1). The garden spans over an area of more than one acre (just above 4.000 m²) and includes many vegetable and flower patches, several fruit trees, a polytunnel, a compost area, a small garden shed, and several ponds.

Walking interviews were conducted with 14 gardeners, including volunteer gardeners, part-time employed gardeners, and other members of staff working in and with the garden. All interviews took place between March and November 2023. Walks lasted between 25 and 75 minutes (45 minutes on average), with the length determined by interviewees.

All walks were conducted using an unstructured interview approach (Hussein 2022). This enabled gardeners to take the lead in the conversation and decide which topics to discuss and where to walk. An unstructured interview approach also left space for all the unplanned encounters during our walks, for the interruptions of our conversations by human and other-than-human beings—many of which served as prompts to deepen our conversation and uncover more experiences and relations between gardeners and other-than-human beings (Lee & Ingold 2006; Evans & Jones 2011; Lőrinc et al. 2022).

Interviews focused on people's experiences in the community garden, their motivation for gardening, their interactions and relations with plants, and their thoughts on different gardening practices and activities. I started most interviews with a question on how the gardener came to work at Lambhill Stables and the different gardening activities they engaged in. Although I did not have a pre-written set of questions, some topics repeatedly

Figure 1: Groun

ds of Lambhill Stables (screenshot of Google Maps with alterations and annotations by the author, Map data ©2025 Google).

came up in different interviews, for instance, the habit of talking to plants, people's first experiences with gardening, concerns about vandalism, or gardeners' favourite plants.

When planning walking interviews, different choices can be made about the route of the interview (Evans & Jones 2011), depending on a variety of factors (e.g., research topic, familiarity with the area, interviewee's abilities, safety concerns). For my interviews at Lambhill Stables, the route was not predetermined but developed spontaneously during the interview. Gardeners were allowed to—physically and metaphorically—take the conversation into different corners of the garden. Every interview followed an individual path, leading to a broad variety of walking patterns, walking paces, and places explored in the garden. This aligned with the unstructured interview approach and felt appropriate for the research topic since I wanted gardeners to show me the plants and places of the garden most relevant to them (Pitt 2015). Figure 2 shows several examples of our walking routes through the garden. Daisy was one of only two people who took me over to the polytunnel area. Leo's interview was one of two that was interrupted by heavy rain, and we therefore had to seek shelter in the potting shed and stay there for the rest of our conversation. Martha had brought her dog to the interview, and after taking a lap through the garden, we kept on walking along the canal. Ricardo's interview was conducted while we were weeding a vegetable bed. We paused his interview for a tea break, then continued weeding. Lucy talked to me while cutting sweet pea flowers. While incidentally her interview was the shortest one in time and distance covered, there was otherwise no correlation between the length of the conversation and the distance walked in other interviews.

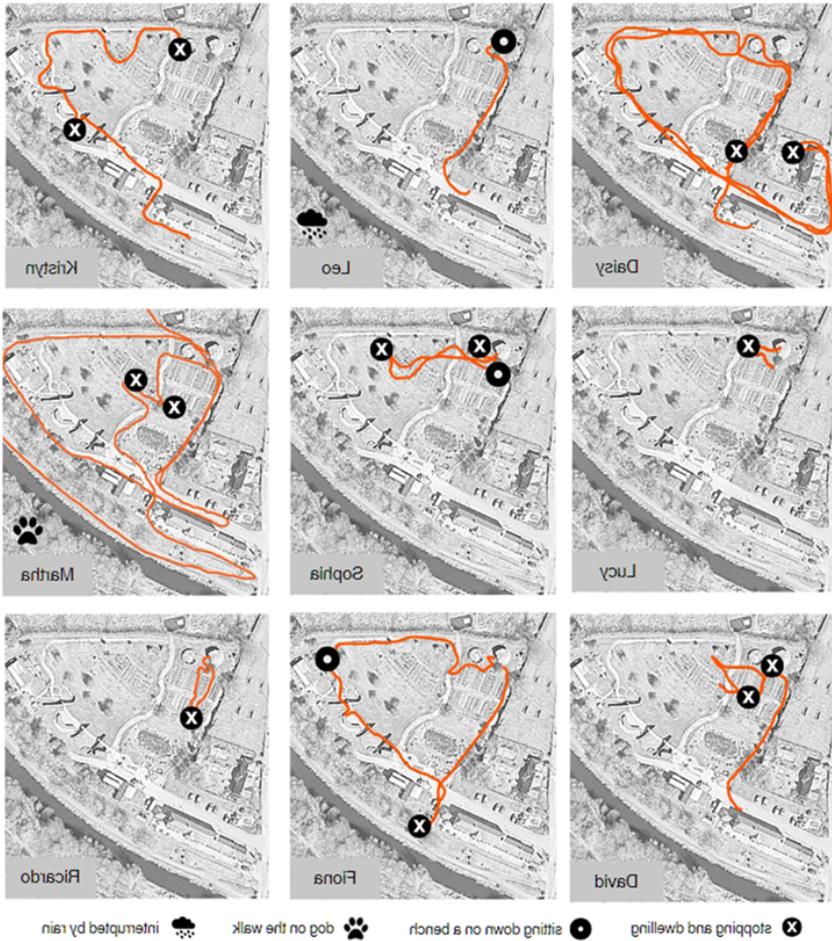

Figure 2: Examples of walking routes in the garden (screenshot of Google Maps with alterations and annotations by the author, Map data ©2025 Google).

Making sense of data

Forms of data collected through walking interviews included audio recordings, written transcripts, photographs, and notes taken after each conversation (e.g., on conversation topics, walking routes, plants encountered, the weather). Conventional ways of ordering, reducing, and coding this material proved unsatisfying for a more-than-human perspective (St. Pierre & Jackson 2014). Traditional interview analysis methods, e.g., thematic coding, often prioritise human discourse, potentially sidelining more-than-human influences. With the interview being a method that is very much focused on human language and text, it can be challenging to focus the analysis on more-than-human relations, rather than human individuals (Fox & Alldred 2015).

This study was therefore inspired by post-qualitative techniques of making sense of data. It was particularly influenced by Mirka Koro-Ljungberg's (2016) techniques of filling in, extending, and multiplying data. Moving beyond traditional coding, these techniques offer a way to interact with data without imposing a restrictive order of themes but to "provide additional connections, bring a situational context to data" (Koro-Ljungberg 2016, 65). Integrating multiple forms of data, this formed the main approach of data analysis in my doctoral project, including data from walking interviews but also other ethnographic material. I filled in and extended interview transcripts with paragraphs from my field notes, comments, and background information on the interview itself (e.g., routes, soil test results) and excerpts of theory and conceptual literature. This was also an attempt at what Jackson and Mazzei (2013) call "plugging in" of philosophical concepts and theory into empirical data. Text-based data was also multiplied by other types of data, including photographs, screenshots, maps, drawings, and snippets of audio recordings from interviews. This made obvious the complexity of the data collected without boxing it into narrowly defined codes. Data was allowed to be conflicting, have gaps and overlaps. The filling in, extending, and multiplying data (rather than coding) enable me to make human-plant relations visible and tangible and centre other-than-human perspectives.

For the analysis of interview material, I was inspired by Maureen Flint's (2019) approach of centring disruptions in interview conversations. As

mentioned above, walking in the garden was prone to interruptions by both human and other-than-human beings encountered along the way. However, not all interruptions had a negative impact on conversations. Rather, the “plethora of encounters, diversions and disruptions” allowed interviews to become relaxed conversations, “incorporating the intimate and the mundane, the near and present, remembered and imagined, in the free flowing movement of the walk and talk” (Ross et al. 2009, 619). Flint (2019, 121) describes how encounters with unexpected objects can produce “unexpected events that stutter the production of sense making”. These stutters are moments that, in a sit-down interview, would be “discarded as unusable” (ibid., 126) and brushed over in any attempts of analysis. For Flint, however, they become the centre of sense-making. Understanding walking interviews as an assemblage of more-than-human relations allows us to perceive these interruptions as moments of interaction. They make obvious the agency of more-than-human entities surrounding the interview and the many ways in which both interviewer and interviewee affect and are being affected by their surroundings.

For this study, I analysed recordings and transcripts of my interviews by screening for these interruptions, the sudden pauses and stutters in conversations, particularly those caused by plants in the garden. I analysed not only who and what interrupted our conversations but also what these disruptions did to the interview as a way of acknowledging the agency of our surroundings in the production of conversations. One gardener, for example, saw a particular flower and suddenly remembered a story she wanted to share. Another gardener noticed the song of a specific bird, causing the conversation to stop for several minutes as we tried to identify that particular species of warbler. These interruptions led the conversation to be more organic and free-flowing but also more unstructured, unpredictable and full of interruptions, silences and unfinished sentences. However, these more-than-human connections and spontaneous interactions that shaped the interview conversation made walking interviews such an interesting method for more-than-human research.

Conclusions

In the context of this doctoral research, walking interviews offered a rich method of data collection by embedding conversations within the community garden, a place meaningful to interviewees and the research project. Walking interviews were a method familiar to social work but open to more-than-human ontologies and ways of research. At Lambhill Stables, walking interviews—in combination with participant observation—proved to be an interesting method in capturing the lived experiences of people in the garden and were, to a degree, useful in exploring more-than-human garden relations.

Methodological questions presented here show that for research with a more-than-human approach, walking interviews might not be suitable as a stand-alone method but should be utilised in combination with other ethnographic methods. Further, a focus on more-than-human relations rather than human individuals can challenge ethical norms taken for granted but also conventional ways of analysing data.

References

- Adekoya, A. & Guse, L. (2020) Walking interviews and wandering behavior: Ethical insights and methodological outcomes while exploring the perspectives of older adults living with dementia. *International Journal of Qualitative Methods* 19, 1–6.
- Ameli, K. (2022) *Multispecies ethnography: Methodology of a holistic research approach of humans, animals, nature, and culture*. Lexington Books, Lanham Maryland.
- Anderson, J. (2004) Talking whilst walking: A geographical archaeology of knowledge. *Area* 36 (3), 254–261.
- Berg, K., DeRenzo, M., Carpiano, R., Lowenstein, I. & Perzynski, A. (2023) Go-along interview assessment of community health priorities for neighborhood renewal. *American journal of community psychology* 71 (3-4), 437–452.
- Bozalek, V. & Hölscher, D. (2022) 'Reconfiguring social work ethics with posthuman and post-anthropocentric imaginaries', in

- Hölscher, D., Hugman, R. and McAuliffe, D. (eds) *Social work theory and ethics: Ideas in practice*, Springer Singapore, 367–396.
- Brannelly, T. & Bartlett, R. (2020) Using walking interviews to enhance research relations with people with dementia: Methodological insights from an empirical study conducted in England. *Ethics and Social Welfare* 14 (4), 432–442.
- Carroll, S., Jespersen, A. P. & Troelsen, J. (2020) Going along with older people: Exploring age-friendly neighbourhood design through their lens. *Journal of Housing and the Built Environment* 35 (2), 555–572.
- D'Errico, D. & Hunt, N. (2022) Place responsiveness: IPA walking interviews to explore participants' responses to natural disasters. *Qualitative Research in Psychology* 19 (2), 346–359.
- Evans, J. & Jones, P. (2011) The walking interview: Methodology, mobility and place. *Applied Geography* 31 (2), 849–858.
- Flint, M. (2019) Hawks, robots, and chalkings: Unexpected object encounters during walking interviews on a college campus. *Educational Research for Social Change* 8 (1), 120–137.
- Fox, N. & Alldred, P. (2015) New materialist social inquiry: Designs, methods and the research-assemblage. *International Journal of Social Research Methodology* 18 (4), 399–414.
- Hamilton, L. & Taylor, N. (2017) *Ethnography after humanism: Power, politics and method in multi-species research*. Palgrave Macmillan, New York NY.
- Hussein, H. (2022) 'Interview method', in Islam, M. R., Khan, N. A. and Baikady, R. (eds) *Principles of social research methodology*, Singapore, Springer Nature Singapore, 207–219.
- Jackson, A. & Mazzei, L. (2013) Plugging one text into another: Thinking with theory in qualitative research. *Qualitative Inquiry* 19 (4), 261–271.
- King, A. & Woodroffe, J. (2019) Walking interviews. In: Liam-puttong, P. (ed.) *Handbook of research methods in health social*

- sciences. Springer Berlin Heidelberg, New York NY, pp. 1269–1290.
- Kinney, P. (2018) Walking interview ethics. In: Iphofen, R. & Tolich, M. (eds.) *The SAGE handbook of qualitative research ethics*. SAGE Publications Ltd, Los Angeles, pp. 174–187.
- Koro-Ljungberg, M. (2016) *Reconceptualizing qualitative research: Methodologies without methodology*. SAGE, Los Angeles.
- Lauwers, L., Leone, M. & Guyot, M. et al. (2021) Exploring how the urban neighborhood environment influences mental well-being using walking interviews. *Health & place* 67, 102497.
- Lee, J. & Ingold, T. (2006) Fieldwork on foot: Perceiving, routing, socializing. In: Coleman, S. & Collins, P. (eds.) *Locating the field: Space, place and context in anthropology*. Routledge, Taylor & Francis Group, Abingdon, Oxon, New York, NY.
- Lórin, M., Kilkey, M., Ryan, L. & Tawodzera, O. (2022) "You still want to go lots of places": Exploring walking interviews in research with older migrants. *The Gerontologist* 62 (6), 832–841.
- Lynch, H. (2021) 'More-than-human community work: The affirmative biopolitics of life in a Glasgow neighbourhood', in Bozalek, V. and Pease, B. (eds) *Post-anthropocentric social work: Critical posthuman and new materialist perspectives*, London, Routledge, 134–146.
- O'Neill, M. & Roberts, B. (2020) *Walking methods: Research on the move*, 1st Edition. Routledge, New York.
- Pitt, H. (2015) On showing and being shown plants - a guide to methods for more-than-human geography. *Area* 47 (1), 48–55.
- Ross, N., Renold, E., Holland, S. & Hillman, A. (2009) Moving stories: using mobile methods to explore the everyday lives of young people in public care. *Qualitative Research* 9 (5), 605–623.
- Scottish Government (ed) (2020) *Scottish Index of Multiple Deprivation 2020* [Online]. Available at https://simd.scot/#/simd2020_5pc/BTTTTFTT/14/-4.2624/55.8834/ (Accessed 25/02/2025).

St. Pierre, E. & Jackson, A. (2014) Qualitative data analysis after coding. *Qualitative Inquiry* 20 (6), 715–719.

Wilson, T. (2021) 'An invitation into the trouble with humanism for social work', in Bozalek, V. and Pease, B. (eds) *Post-anthropocentric social work: Critical posthuman and new materialist perspectives*, London, Routledge, 32–45.

Evaluating the Impact of Neighbourhood Lift Project: A Case Study of New Community Center (Andreassalen) in a Marginalized Neighbourhood

Asifa Iqbal¹, Nessica Nässén², Marie Hansson³, Sanaya Singh⁴

& Stefan Sjöberg⁵

Abstract

This research examines the role of a newly established community centre Andreassalen, promoting integration, reducing segregation, and enhancing the sense of safety among residents and visitors. The Municipality of Gävle is actively working to create equal opportunities and safer environments for its residents, particularly in neighbourhoods facing significant challenges. Andersberg is one such area affected by segregation, social exclusion, marginalization, and residents feeling insecure. To address these issues, the Neighbourhood Lift, 'Stadsdelslyftet' project was launched, aiming to promote urban development and community well-being for social sustainability. A central element of this initiative is a new community centre, Andreassalen, located in the heart of Andersberg. A mixed-method approach was used, including an analysis of municipal documents such as the community and project plans. Additionally, a survey was conducted among visitors of the new community centre to assess its suitability as a means of promoting integration, participation, equal opportunities,

¹ Universitetslektor i Samhällsplanering, Avdelningen för datavetenskap och samhällsbyggnad, Högskolan i Gävle

² Doktorand i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle

³ Universitetsadjunkt i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle

⁴ Universitetsadjunkt i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle

⁵ Professor i socialt arbete, Avdelningen för socialt arbete, kriminologi och folkhälsovetenskap, Högskolan i Gävle

and improved perceptions of safety for social inclusion and sustainable urban development. The findings may serve as a valuable resource for similar initiatives in other cities facing comparable social challenges.

Introduction

The Municipality of Gävle is actively working to create better living conditions for its residents, focusing on child and youth development, equitable opportunities, and safe environments. However, socio-economic challenges persist, placing Gävle among 32 municipalities in Sweden identified for targeted interventions since 2018. These areas are characterized by indicators of social exclusion (Person, 2015) such as high unemployment, low education levels, economic hardship, and low voter turnout, with a higher proportion of children and youth compared to other urban areas (Gävle Municipality, 2021a).

To address these challenges, *the Neighbourhood Lift* project was introduced. It aims to strengthen urban development and promote social sustainability. The initiative involves assessing and complementing ongoing development efforts within neighbourhoods, with Andersberg serving as the pilot district.

The Municipality of Gävle collaborates with residents, businesses, and civil society to enhance safety and integration, in order to make sure that Andersberg becomes a safe and flourishing community. According to the Gävle Municipal Plan (2021b, 2022), the core objectives of the Neighbourhood Lift project in Andersberg include (1) reducing segregation by promoting equitable conditions within Andersberg and nearby areas. (2) Enhancing safety to make the district a more pleasant and attractive place to live. (3) Creating inclusive public spaces that accommodate individuals of all ages, abilities, and backgrounds. (4) Encouraging social interaction to strengthen community participation. (5) Improving educational attainment by increasing the proportion of residents completing secondary and higher education. (6) Providing safer conditions for children and youth through collaborative efforts.

To achieve these objectives, the project focuses on both short- and long-term strategies, including the establishment of a community meeting place in the form of a new community centre (Andreassalen), increased governmental presence in the neighbourhood and development of various other activity areas, such as a sports hall, public art installations in key locations and safety enhancements in outdoor spaces. The new community centre Andreassalen serves as an emerging community centre within the Stadsdelslyftet which plays a key role in social integration and neighbourhood development. The aim of establishing Andreassalen was to design a space where civil society organizations, municipal representatives, and public bodies collaborate to support community initiatives. One of its primary functions is to increase governmental presence in the area to strengthen engagement with local residents. The civil society network Andersberg group is a crucial partner in this initiative, that aims at strengthening the collaboration between community organizations and municipal administrations.

The purpose of this study was to examine how activities in the new community centre, Andreassalen, contributes to selected objectives within the broader Neighbourhood Lift initiative. The focus lies specifically on the role of Andreassalen in promoting equitable access public participation and safety , as part of fostering social inclusion and sustainable urban development. Given the scope of the empirical material, particularly the survey among visitors to Andreassalen the study does not aim to evaluate the entire *Neighbourhood Lift* initiative, but rather to provide insights into how this specific local intervention aligns with and supports some of its broader goals. This study addresses the following research questions:

- I. What role does the new community centre play in terms of promoting equitable accessibility, participation, and democratic influence for residents and civil society?
- II. How does the new community centre contribute to equal opportunities for girls and women, regarding access to activities, public spaces, and safe living environments?

Theoretical Framework and Previous Research

Internationally, social work is usually said to stand on three pillars: individual case work, work at group/organizational level, and community work (Healy 2005, Trevithick 2012, Sjöberg & Turunen 2022). The term “community” can refer to a group of people in organizations, movements, interest groups, neighbourhoods, local communities or city districts, which can encompass a specific geographical area, or a social community arisen through common interests (Rubin & Rubin 2008, Stepney & Popple 2008). Community work aims to promote socially sustainable development in and in collaboration with local geographical and/or interest-based communities (Popple 2015, Sjöberg & Turunen 2022). It can briefly be summarized as different forms of social work with, above all, excluded groups in marginalized residential areas, to promote socially sustainable development.

There are different forms of community work which can be summarized as local development, social planning and social mobilization (Rothman 1995, Sjöberg & Turunen 2022). *Local development* aims to increase participation and opportunities for those concerned to influence the development of the local community by creating dialogue, organizing activities, building resources and creating networks and collaboration between different actors. This form of community work is consensus-oriented and is usually initiated by professional actors in collaboration with civil society organizations (Sjöberg & Turunen 2022). *Social planning* aims to incorporate social aspects into urban planning and to consider the interests of social actors when developing services (Brusman & Turunen 2018). It is carried out within the framework of the welfare state and can be described as more top-down initiated and expert-driven, although it can include the involvement of local communities in planning processes. *Social mobilization* is based on grassroots mobilization bottom-up among local populations, excluded groups, civil society organizations and social movements aimed at collective empowerment for social change and justice. This form of community work usually includes a critical power perspective, and that influence, power and resources need to be redistributed (Lindén 2009, Morley & Ablett 2016, Popple 2015). These three main forms of community work should be considered as ideal types,

which in practice can overlap, although the emphasis on the working method usually ends up closest to one of these.

Research in this field shows that a prerequisite for successful community work is that it is place-based, and that professional social workers and other community workers are continuously present in the living environment of the people concerned (Fook 2016, Popple 2015). This is necessary to be able to create dialogue and build trust and relationships. When one is familiar with or part of a local community, it is possible to identify other key actors and people who are committed and relevant to involve in collaborative community work. A basis for different forms of community work is to establish broad collaborations and social networks consisting of different actors related to a specific community, this can be public sector actors, associations and civil society, committed residents and representatives from the private sector. Civil society and its organizations are central (Hutchinson 2009, Popple 2015).

An important part of community work is to spread knowledge and create awareness about specific issues. Once collaborative networks have been established, it is possible to begin to identify commonly experienced problems and goals as well as what can be done together and who can do what. In this work, it is important to promote collective identity and a sense of belonging (Adams 2008, Rubin & Rubin 2008). A central point is to support activation, commitment, active participation and democratic influence in decision-making processes for those affected (Sjöberg & Kings 2022).

Community work is a long-term process that ultimately aims to jointly build capacity and resources, so that those concerned can themselves become drivers in the work for sustainable development (Adams 2008, Askheim & Starrin 2007, Sjöberg & Kings 2022). This is not a linear process, and the different supporting elements relate to each other, while at the same time it is a forward-looking development process, which is illustrated in Figure 1 below.

Figure 1. Key aspects of the community work process

Community work process

- Be present in the living environment of the people concerned
- The place: use and develop, for example, community centres as operational hubs
- Create dialogue, trust, relationships
- Identify key actors and individuals
- Build collaboration and social networks
- Spread information, knowledge, create awareness
- Identify common obstacles, challenges and goals
- Support activation, participation, engagement and influence
- Promote collective identity and belonging
- Joint capacity building/collective empowerment so that those concerned can be drivers of socially sustainable development and the development of commons

Research Method

The research project has been conducted from autumn 2022 to summer 2024, following a systematic process that included document analysis involving the review of municipal plans, safety plans, project documents, and policy decisions related to the Neighbourhood Lift project. After receiving ethical approval (Etikprövningsmyndigheten, Dnr 2023-06173-01), survey data collection took place between November 2023 and June 2024, followed by data analysis. The surveys targeted two groups: 1) visitors to Andreassalen (aged 16 and older) and 2) members of Andersberg group (aged 18 and older) a local district network involved in ongoing dialogue regarding the Neighbourhood Lift in Andersberg. According to Gävle municipality, the group “shares continuous dialogue and information about the ongoing development of the district” and participates in activities such as safety

walks and planning. The survey consisted of 20 questions focusing on integration, participation, equity, and safety perceptions, measured using a five-point Likert scale. Digital surveys were completed via QR code, and confidentiality and anonymity for participants were assured. Data processing was conducted using SPSS for quantitative analysis. A total of 65 responses were collected, with 45 from visitors and 20 from representatives of Andersberg group. The data collection for this study was conducted within a limited timeframe while the ongoing operations of Andreassalen were still developing. Furthermore, the results of the study are specific to the context of the investigated meeting place, Andreassalen, and may not be directly applicable to other contexts with different conditions. Although the survey was based on a selection of five ongoing operations at Andreassalen, its scope was limited, and the size and representativeness of the sample could have been enhanced. While this study does not aim for generalizability, it provides valuable insights that could inform the application of the Stadsdelslyftet model in other neighbourhoods.

Table 1: Demographic overview of survey respondents

Questions	Answer options	Respondents' answers	Total
Who are you as a respondent to this survey?	Visitors	32 (49%)	Total: 65 (100%)
	Andersberg group	12 (19%)	
	Activity Leader	12 (19%)	
	Other	9 (13%)	
Where do you reside?	Own Apartment in Andersberg	7(11%)	Total: 65 (100%)
	Rental housing in Andersberg	15 (23%)	
	Villa in Andersberg:	3 (5%)	
	I do not reside in Andersberg:	40 (61%)	
Sex	Women	35 (54%)	Total: 65 (100%)
	Men	29 (44%)	
	Other	1 (2%)	
How old are you?	18-25 year	9 (14%)	Total: 65 (100%)
	26-30 year	4 (6%)	
	31-40 year	15 (23%)	
	41-50 year	9 (14%)	
	51-64-year	17 (26%)	
	65-100 year	11 (17%)	

Results

Table 1 summarizes the demographic overview of survey respondents. A total of 65 individuals completed the survey. Of these respondents, 49% identified as visitors, 19% as members of the Andersberg group, 19% as activity leaders, and 13% as falling into the 'other' category.

When asked about their place of residence, the majority (61%) reported living outside of Andersberg, while the remaining participants resided in various types of housing within the area. Gender distribution revealed that 54% of respondents were female, 44% were male, and 2% identified as other. The age of respondents varied, with the largest group (26%) aged 51-64 years, followed by 23% aged 31-40 years.

The Role of the New Community Center in Civil Society and Participation

For collaborative, community-driven development to be successful, it is important for external public actors and internal civil stakeholders to work together in identifying challenges, setting goals, and developing effective strategies. The importance of external actors building alliances and collaborating closely with local stakeholders cannot be denied. Survey results reinforce this point, with 62% of all respondents and 72% of women expressing that they felt seen and heard by those responsible for activities at the new community centre. Additionally, 74% of respondents report that they meet people in their neighbourhood at Andreassalen whom they would not otherwise meet. Furthermore, 47% of respondents believe that new community centre helps people become active and engaged in Andersberg (Table 3, see appendix).

According to the survey results, which indicated that 54% of respondents were women, it was noted that the majority of participants did not reside in Andersberg. Importantly, Andreassalen is not solely focused on serving the residents of Andersberg. As part of the Stadsdelslyftet objective to reduce segregation, there is an intention to bridge the gap between neighbourhoods and encourage individuals from other areas to visit Andersberg. Survey responses suggest that Andreassalen has been successful in this regard, as 91% of women reported that they felt they could meet people in this new meeting place whom they would not otherwise encounter.

Safety and Unequal Access: Gender Perspectives on Andreassalen

The new community centre Andreassalen aim to strengthen equal opportunities for girls and women in district Andersberg by creating inclusive and safe public spaces and providing activities specifically designed for these groups. The study's findings revealed that, although some proposed activities have yet to be implemented, there is a clear ambition and plan to utilize this community centre as a means to promote gender equality. This effort includes offering a wider variety of activities that appeal to both girls and boys.

Creating a safe living environment is important for girls and women to engage fully in community life. Survey results indicate that the new community centre has significantly enhanced safety and promoted gender equality for females in the area. Notably, 89% of the women who responded to the survey reported that the community centre contributes to increased safety for the residents of Andersberg. Additionally, 66% reported that it makes them feel safer, while 63% noted that it specifically helps girls and women feel safer in the community. The positive impact of new community centre extends beyond safety; 60% of the women believe it provides greater access to public spaces for girls and women in Andersberg. Furthermore, 69% feel they can now be more involved in the community thanks to the presence of new community centre. A substantial 74% of our respondents believe that the community centre has the potential to enhance access to various activities in the area, while 77% feel that girls and boys will have equal opportunities to benefit from the facilities at Andreassalen.

Discussion & Conclusion

The findings suggest that Neighbourhood Lift project aligns with the social planning model of community work. Social planning, as described by Brusman & Turunen (2018), is expert-driven and operates within the welfare state, integrating social aspects into urban planning and service development. Unlike local development, which emphasizes co-creation and shared decision-making (Sjöberg & Turunen 2022), or social mobilization, which seeks to redistribute power through grassroots activism (Lindén 2009; Morley & Ablett 2016),

this project is externally guided. The high levels of engagement from non-residents further indicate that the initiative is not solely a local development effort but instead functions as a broader planned intervention aimed at social integration rather than spontaneous grass-roots mobilization.

A key aspect of effective community work is the presence of professionals and active civil society actors (Fook 2016; Popple 2015). The survey results indicate that most respondents felt acknowledged by those organizing activities. Moreover, a majority of women reported not only feeling more involved in the community but also actively participating in events and meetings, which suggest a move beyond passive recognition towards meaningful engagement. This increased participation supports the development of a sense of belonging and collective identity (Adams 2008; Rubin & Rubin 2008). These findings suggest that the project plays an important role in democratizing access to local resources, especially for marginalized groups.

The fact that most respondents believe girls and boys will have equal opportunities at Andreassalen reinforces the idea that planned interventions can help address inequalities, even if they do not fundamentally shift power dynamics (Lindén 2009; Morley & Ablett 2016). The role of living environments in shaping social work outcomes is particularly relevant here, as Andreassalen functions as a space where participation is structured but access remains open, reflecting elements of rights-based social work. Perhaps the positive engagement and trust among female participants contribute to new community centre's role in enhancing their sense of security, demonstrating how inclusive spaces can reduce social vulnerabilities and improve public access (Sjöberg & Kings 2022).

The role of civil society is also evident. Many respondents, though not living in Andersberg, participate in activities offered in new community centre, suggesting it functions as a broader social hub rather than solely serving local residents. Community centres, such as Andreassalen, are often recognized in community work research as vital in enabling social connections (Adams 2008). They serve as accessible venues for educational programs, recreational activities, and social support, thereby strengthening community bonds, social cohesion

and promoting civic engagement (Popple 2015). This is particularly important for transnational families, as community centres offer a stable gathering place for those facing social challenges related to migration, marginalization, and limited housing opportunities (Lindén, 2009; Adams, 2008).

Although the survey results indicate positive outcomes from the development of the community centre Andreassalen and the initiatives of Stadsdelslyftet, it is important to consider the inherent challenges of social planning. While such frameworks can provide stability and resources, they may also limit local agency by concentrating decision-making in the hands of professionals rather than the community members (Brusman & Turunen 2018). In contrast, locally driven development allows residents to play a more active role in shaping their environment, even when supported by professionals (Sjöberg & Turunen 2022). This difference raises concerns about whether structured initiatives like Andreassalen truly empower local communities or primarily offer participation within a pre-defined framework. In addition, there is a notable discrepancy between the study's intentions, to capture the perspectives of Andersberg residents, and the actual respondent profile, as a significant portion of survey participants do not reside in the area. This limitation affects the extent to which the findings can be said to reflect the experiences and needs of local residents, particularly those most at risk of exclusion. While some valuable insights have been gained, the limited number of responses from Andersberg residents means that important voices may be underrepresented. In addition to that, Although the material is limited—particularly in terms of local resident representation—it provides valuable indications of how Andreassalen is perceived by early users, and how certain groups, such as women from outside the area, respond to the centre's presence

Conclusion

Andreassalen, as a community centre in a marginalized area, clearly fosters social cohesion, engagement, and gender inclusion within a social planning framework. By providing structured activities and accessible resources, the initiative has successfully increased

participation, particularly among women, and contributed to a stronger sense of belonging and safety. We conclude that community centres like Andreassalen have strengthened social connections and reduced social vulnerabilities. Andreassalen also acts as a hub for community-driven activities, reinforcing social cohesion and engagement. However, due to the fact that within the social planning model decision-making remains largely in the hands of professionals (Brusman & Turunen 2018). Therefore, we stress the importance of ensuring more local influence, which could further enhance long-term community empowerment. The findings point to several areas for further research: the long-term involvement of local residents, the centre's potential to bridge socio-spatial divides, and how structured initiatives can better foster resident-driven development. While some planned activities have yet to be implemented, the results suggest that the project is on a promising path toward long-term community empowerment and socially sustainable development. By strengthening networks, supporting participation, and fostering a collective identity, Andreassalen serves as an example of how community work can drive meaningful and lasting social change.

References

- Adams, R. (2008). *Empowerment, participation and social work*. Palgrave Macmillan.
- Askheim, O. P., & Starrin, B. (Eds.). (2007). *Empowerment: En utfordring for sosialt arbeid* [Empowerment: A challenge for social work]. Gyldendal Akademisk.
- Brusman, M., & Turunen, P. (2018). Socialt hållbar samhällsplanering. In S. Sjöberg & P. Turunen (Eds.), *Samhällsarbete: Aktörer, arenor och perspektiv* (pp. 117–134). Studentlitteratur.
- Fook, J. (2016). *Social work: A critical approach to practice* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Gävle kommun. (2021a). Projektplan stadsdelslyftet: Stadsdelen Andersberg. Gävle: Gävle kommun. <https://www.gavle.se/kommunens-service/kommun-och-politik/samarbeten-projekt-och-arbetsatt/stadsdelslyftet/>.

- Gävle kommun. (2021b). Kommunplan. Gävle: Gävle kommun.
- Gävle kommun. (2022). Kommunplan. Gävle: Gävle kommun.
- Healy, K. (2005). *Social work theories in context: Creating frameworks for practice*. Palgrave Macmillan.
- Hutchinson, G. (2009). *Community work in the Nordic countries: New trends*. Universitetsforlaget.
- Lindén, K. (2009). Community work: Integration or mobilisation? In G. S. Hutchinson (Ed.), *Community work in the Nordic countries: New trends* (pp. 168–182). Universitetsforlaget.
- Morley, C., & Ablett, P. (2016). *Critical social work practice*. In M. Livholts & L. Bryant (Eds.), *Social work in a globalised world* (pp. 131–144). Routledge.
- Person, A. B. (2015). *Title of the article*. *Journal Name*, *Volume* (Issue), pages.
- Popple, K. (2015). *Analysing community work: Its theory and practice*. Open University Press.
- Rothman, J. (1995). *Approaches to community intervention*. In J. Rothman, J. L. Erlich, & J. E. Tropman (Eds.), *Strategies of community intervention* (6th ed., pp. 26–63). F.E. Peacock Publishers.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2008). *Community organizing and development* (4th ed.). Pearson Education.
- Sjöberg, S., & Kings, L. (2022). Suburban commons. *Nordic Social Work Research*, *12*(2), 284–297.
<https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1982753>
- Sjöberg, S., & Turunen, P. (2022). Community work in Nordic welfare states in transformation. *Nordic Social Work Research*, *12*(2), 209–216.
- Stepney, P., & Popple, K. (2008). *Social work and the community: A critical context for practice*. Palgrave Macmillan.
- Trevithick, P. (2012). *Social work skills and knowledge: A practice handbook* (3rd ed.). Open University Press.

Appendix 1

No.	Forsknings fråga	Stämmer mycket bra	Stämmer bra	Stämmer varken eller	Stämmer dåligt	Stämmer mycket dåligt	Totalt svarande
1.	Jag vet vad Stadsdelsstyret är för något	19 (29%)	22 (34%)	4 (6%)	3 (5%)	17 (26%)	65
2.	Anderssalen kan bidra till att öka tryggheten för de som bor i Andersberg	22 (34%)	25 (38%)	4 (6%)	6 (9%)	8 (12%)	65
3.	Jag bedömer att Anderssalen kan göra så att jag känner mig mer trygg	19 (29%)	15 (23%)	23 (35%)	2 (3%)	6 (9%)	65
4.	Jag bedömer att jag kan träffa personer i Anderssalen som jag annars inte brukar träffa	24 (37%)	24 (37%)	4 (6%)	4 (6%)	9 (14%)	65
5.	Jag bedömer att jag kan bli mer delaktigt i samhället när Anderssalen finns	19 (29%)	25 (38%)	17 (26%)	5 (8%)	9 (14%)	65
6.	Jag bedömer att tjejer och killar kommer att ha lika möjligheter att vara på Anderssalen	24 (37%)	22 (34%)	12 (18%)	1 (2%)	6 (9%)	65
7.	Jag upplever att Anderssalen ska vara tillgänglig för alla Andersbergsbor	30 (46%)	17 (26%)	10 (15%)	1 (2%)	7 (11%)	65
8.	Jag upplever att jag har möjlighet att vara med och påverka hur Andersberg kan bli bättre	15 (23%)	23 (35%)	14 (22%)	5 (8%)	8 (12%)	65
9.	Jag tycker att jag bidrar så att Andersberg blir bättre	16 (25%)	22 (34%)	16 (25%)	2 (3%)	9 (14%)	65
10.	Jag vill vara med och bestämma kring vad man skulle kunna förbättra i Andersberg	14 (22%)	21 (32%)	17 (26%)	5 (8%)	8 (12%)	65
11.	Jag känner mig sedd och lyssnad på av de som ansvarar för aktiviteter i Anderssalen	21 (32%)	19 (29%)	16 (25%)	4 (6%)	5 (8%)	65
12.	Jag tycker att det är viktigt att vi som bor i Andersberg är med och bestämmer för att kunna göra Andersberg tryggare	25 (38%)	21 (32%)	6 (9%)	6 (9%)	7 (11%)	65
13.	Jag upplever att Stadsdelsstyret och platser som Anderssalen hjälper människor i Andersberg att vara mer delaktiga och ha mer att säga till om	19 (29%)	18 (18%)	19 (29%)	3 (5%)	6 (9%)	65
14.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret ökar tryggheten i Andersberg	17 (26%)	21 (32%)	20 (31%)	2 (3%)	5 (8%)	65
15.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret bidrar till att tjejer och kvinnor ska ha lika mycket tillgång till aktiviteter i Andersberg som killar och män	20 (31%)	21 (32%)	17 (26%)	2 (3%)	5 (8%)	65
16.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret hjälper tjejer och kvinnor att känna sig lika trygga som killar och män i Andersberg	18 (28%)	18 (28%)	21 (32%)	3 (5%)	5 (8%)	65
17.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret hjälper tjejer och kvinnor att få samma möjligheter att vara ute på offentliga platser i Andersberg som killar och män	21 (32%)	15 (23%)	22 (34%)	2 (3%)	5 (8%)	65
18.	Jag bedömer att Anderssalen gör det möjligt att tjejer och kvinnor får mer tillgång till aktiviteter i Andersberg	18 (28%)	23 (35%)	16 (25%)	2 (3%)	6 (9%)	65
19.	Jag bedömer att Anderssalen gör så att tjejer och kvinnor får mer tillgång till offentliga platser i Andersberg	16 (25%)	15 (23%)	26 (40%)	2 (3%)	6 (9%)	65
20.	Jag bedömer att Anderssalen kan bidra till att tjejer och kvinnor känner sig tryggare i Andersberg	18 (28%)	15 (23%)	22 (34%)	5 (8%)	5 (8%)	65

Appendix 2

No.	Forskningsfrågor	Stämmer bra/mycket bra		Stämmer varken eller/dåligt/mycket dåligt	
		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
1.	Jag vet vad Stadsdelsstyret är för något	77%	48%	23%	54%
2.	Anderssalen kan bidra till att öka tryggheten för de som bor i Andersberg	89%	51%	11%	49%
3.	Jag bedömer att Anderssalen kan göra så att jag känner mig mer trygg	66%	34%	34%	66%
4.	Jag bedömer att jag kan träffa personer i Anderssalen som jag annars inte brukar träffa	91%	52%	9%	48%
5.	Jag bedömer att jag kan bli mer delaktig i samhället när Anderssalen finns	69%	31%	31%	69%
6.	Jag bedömer att tjejer och killar kommer att ha lika möjligheter att vara på Anderssalen	77%	63%	23%	37%
7.	Jag upplever att Anderssalen ska vara tillgänglig för alla Andersbergsbor	86%	56%	14%	44%
8.	Jag upplever att jag har möjlighet att vara med och påverka hur Andersberg kan bli bättre	63%	52%	37%	48%
9.	Jag tycker att jag bidrar så att Andersberg blir bättre	60%	58%	40%	42%
10.	Jag vill vara med och bestämma kring vad man skulle kunna förbättra i Andersberg	69%	38%	31%	62%
11.	Jag känner mig sedd och lyssnad på av de som ansvarar för aktiviteter i Anderssalen	72%	52%	28%	44%
12.	Jag tycker att det är viktigt att vi som bor i Andersberg är med och bestämmer för att kunna göra Andersberg tryggare	83%	55%	17%	45%
13.	Jag upplever att Stadsdelsstyret och platser som Anderssalen hjälper människor i Andersberg att vara mer delaktiga och ha mer tillgång till om	69%	45%	31%	55%
14.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret ökar tryggheten i Andersberg	69%	48%	31%	52%
15.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret bidrar till att tjejer och kvinnor ska ha lika mycket tillgång till aktiviteter i Andersberg som killar och män	71%	52%	29%	48%
16.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret hjälper tjejer och kvinnor att känna sig lika trygga som killar och män i Andersberg	65%	45%	35%	55%
17.	Jag bedömer att Stadsdelsstyret hjälper tjejer och kvinnor att få samma möjligheter att vara ute på offentliga platser i Andersberg som killar och män	69%	41%	31%	59%
18.	Jag bedömer att Anderssalen gör det möjligt att tjejer och kvinnor får mer tillgång till aktiviteter i Andersberg	74%	49%	26%	51%
19.	Jag bedömer att Anderssalen gör så att tjejer och kvinnor får mer tillgång till offentliga platser i Andersberg	60%	32%	40%	68%
20.	Jag bedömer att Anderssalen kan bidra till att tjejer och kvinnor känner sig tryggare i Andersberg	63%	35%	37%	65%

Förhandling av en roll på glid

Jessica Petersson Berge, doktorand, avdelningen för socialt arbete, Linköpings Universitet

Detta konferensbidrag är ett utdrag av ett kommande kapitel i en etnografisk avhandling om Socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. En medverkan som inte blivit vad den var tänkt att bli och där stor osäkerhet råder hos såväl socialarbetare som samhällsplanerare kring vad socialtjänsten kan och bör bidra med i samhällsplanerande processer. Vi kommer i texten att få följa med socialarbetare i möte med andra aktörer när området Berga i Linköping ska planeras och utvecklas. Fokus för kapitlet är socialarbetarens roll i planeringen, vilka perspektiv de tar och hur trygghet som begrepp används.

Berga är ett område som började byggas på 1950-talet men tog rejäl fart under 1960-talet, då hela stadsdelen under en relativt kort tidsperiod byggdes ut. Berga centrum är byggt tidstypiskt och är funktionsseparerat där bostäder ligger separerat från exempelvis handel, service och trafik. Nu sker en rad olika utvecklings- och planprocesser i området, bland annat i områdets centrum, där ICA är en central aktör.

Fokus i avhandlingen är socialarbetarna som arbetar i Berga, vilka har intervjuats och observerats, även walk-alongs har gjorts i området med några av socialarbetarna. Under avhandlingens fältarbete utkristalliserades ett tydligt tema, det pratas återkommande om trygghet. Socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen skedde ofta under temat trygghet. Trygghet kan på det sättet ses som en gemensam nämnare till förändring. Men det blir också tydligt att denna gemensamma nämnare, trygghetsbegreppet, förstås på olika sätt och därmed får olika innebörder och konsekvenser.

Socialarbetarna är med och förhandlar om hur tryggheten ska förstås i olika sammanhang, vilket kan ses som en del av socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. Ett sådant sammanhang är i möten med kommunens säkerhetsenhet. Under mötena blir förhandlingarna om trygghet också förhandlingar om hur socialarbetarna ska arbeta

med trygghet och för vem vilket får konsekvenser för socialarbetarnas roll och för platsen och hur den används och upplevs. I dessa förhandlingar om trygghet intas olika positioner och relationer formeras mellan socialarbetare och andra aktörer i samhällsplaneringen av Berga. Massey (1994) antar ett relationellt perspektiv på plats, där platsens relationer och rörelser definierar platsen vilket innebär att platsers identitet är mångfaldig, föränderlig och i ständig förhandling. De relationer och positioner som intas i Berga får därför enligt Masseys sätt att se på plats också implikationer för hur platsen uppfattas och görs.

Säkerhet och trygghet

Socialarbetarna i Berga menar att trygghet ofta förväxlas med säkerhet och att det de kallar hårda och mjuka värden ställs mot varandra. Där det mjuka enligt socialarbetarna handlar om ett relationellt långsiktigt förändringsarbete, som tar tid. Medan det hårda handlar om insatser med vad som uppfattas som ett kortsiktigt perspektiv på trygghet med fokus på att förändra den fysiska miljön.

Socialarbetarna lyfter fram olika exempel på det som de uppfattar som en rådande diskussion om kortsiktig trygghet och säkerhet. Under en walk-along med en av socialarbetarna, Johanna, som arbetar i området ger hon exempel på olika insatser som formats utifrån denna syn på trygghet och säkerhet såsom bland annat fler ordningsvakter, mindre hängvänliga miljöer och kameror. Detta uttrycker hon som insatser som av olika aktörer antas kunna råda bot på att ungdomar vill uppehålla sig på platsen, vilket uppfattas och uttrycks som otrygghetsskapande. Carl, en annan av socialarbetarna ifrågasätter denna kortsiktiga syn på trygghet och menar vidare att den bara skapar irritation hos dem boende i området. Han menar att trygghet för ungdomarna i Berga är något annat. För ungdomarna handlar det om att skapa goda och förutsägbara livsvillkor i form av hälsa, bostad, ekonomi och utbildning.

Precis som Carls resonemang ovan så återkommer en uppfattning hos socialarbetarna om att trygghet är nära relaterat till dem levnadsvillkor som förknippas med området. Levnadsvillkor som socialarbetarna beskriver som en vardag kantad av ekonomisk oro och ovisshet inför framtiden. Utifrån beskrivningar av livsvillkor och trygghet i Berga

ses möjligheten att gå ur skolan och att så småningom få ett jobb som viktiga faktorer för att uppnå trygghet. Detta går att koppla till Sahlin Lilja, Lundmark och Sandelins (2021) översikt över hur trygghetsbegreppet förändrats över tid, där trygghet tidigare kopplades till just denna typ av faktorer om en förutsägbar vardag, särskilt i ekonomiska termer till att det numer allt oftare kopplas samman med risk för kriminalitet, utsatthet och skydd från brott och våld.

En roll på glid?

Socialarbetarna återkommer ofta till att deras trygghetsarbete bygger på långsiktighet. Under ett ledningsgruppsmöte med områdesteam pratar Carl om att det är genom att bygga allianser i ungdomarnas egna miljöer över flera år som områdesteam kan göra skillnad på lång sikt, inte som säkerhetsvakter på en Winnerbäckkonsert. Genom uttalandet görs det klart att relationer för socialarbetarna innebär att skapa en god relation återkommande över lång tid, i en miljö där personer återkommer. Det är inte att dyka upp på tillfälliga sammankomster för att motverka oro och brott där möjligheterna att skapa mer långvariga relationer är begränsade.

Carl uttrycker på samma möte med områdesteams ledningsgrupp att det finns förväntningar från andra förvaltningar på att områdesteam ska vara som en *blandning av halvpolisiära insatser och ordning och trygghet*. Han menar att det skett en glidning i förväntningar på det sociala arbetet från långsiktigt relationsbyggande till snabba insatser med fokus på säkerhet. En glidning som har gjort att socialarbetarna måste förtydliga sitt uppdrag. Det finns en återkommande oro och frustration hos socialarbetarna att de ska bli uppfattade som en typ av insatsstyrka som kan kallas in när och där det behövs. Denna frustration kommer ofta till uttryck i relation till socialarbetarnas och säkerhetsenhetens gemensamma arbete. Men även gentemot andra förvaltningar och verksamheter. Områdesteam upplever att chefer och medarbetare från flera av kommunens förvaltningar som de möter har missuppfattat socialarbetarnas uppdrag och ser dem som ordningsvakter som går att sätta in vid behov, såsom till exempel vid våldsamheter. En sådan missuppfattning synliggörs i fältanteckningen nedan som beskriver ett EST-möte (effektiv samordning för trygghet) där

säkerhetsenhet, polis, bostadsbolag, väktare och områdesteam är närvarande.

Under mötet uttrycker säkerhetsenheten en önskan om att områdesteam ska prioritera att ha högre närvaro i Berga, då det upplevts oroligt där på grund av en incident i en annan kommunal verksamhet. Säkerhetsenheten önskar att personal från någon av de andra områdesteamen kunde prioriteras till Berga för att trygga upp. Detta ställer sig socialarbetaren Johanna mycket tveksam till och ifrågasätter syftet med att andra områdesteam som inte har etablerade relationer på platsen ska prioriteras till Berga, är det för att trygga ungdomar eller personal frågar hon.

Diskussioner om vilka som är i fokus för de insatser som görs är återkommande och görs också synligt i en intervju med Kim då hon kommer in på dragkampen om fältarna, det vill säga de socialarbetare som arbetar i områdesteam och deras uppdrag, jag frågar henne vad hon tror att dragkampen beror på:

När man politiskt pratade om ett områdesteam då hette det ju trygghetsskapandeteamen. Anledning till att man tillsatt trygghetsskapande team var att man vill, man vill minska brottsligheten. Motverka stuprör i förvaltningar. Skapa trygghet i dem utsatta områdena. Alltså mastodontuppdrag. Riktigt, riktigt svåra uppdrag. Och som alla nya stora uppdrag så kan det lätt bli en slasktratt... Och jag tänker att vi är ju socialarbetare. Vi ska inte patrullera för att skydda personalen, men då säger man så här, men ni ska jobba för trygghet. Vi ska jobba för trygghet i dem här områdena, men trygghet för vad och då återkommer vi ju det här, alltså för vem?

Genom Kims uttalande förstår vi att trygghetsskapande arbete kan användas för att legitimera en rad olika arbetsuppgifter. Och så görs också enligt Kim när det kommer till områdesteams arbete, trygghet används som ett sätt att motivera att områdesteam ska göra arbetsuppgifter som de själva inte tycker är deras uppdrag. Denna förskjutning av socialarbetarnas uppdrag kan ses som ett exempel på den glidning som Carl pratar om i det sociala arbetet, från långsiktigt

relationsbyggande till snabba insatser med fokus på säkerhet. I detta fall är säkerhetsenheten en aktör som med tydlighet vill styra områdesteam att ta på sig uppdrag i trygghetens namn. Men säkerhetsenheten ser trygghet på ett sätt och socialarbetarna i områdesteam ser på trygghet på ett annat. Trygghetsbegreppet är, som här görs tydligt, ett begrepp som kan rymma flera olika tolkningar och förståelser.

Att socialarbetarna ifrågasätter och reflekterar över hur och för vem deras arbete ska ske, särskilt vid förfrågningar eller påtryckningar från andra aktörer, kan förstås som ett sätt att värna sitt eget uppdrag och den egna idén om socialarbetarrollen. En omflyttning av fältarna, som säkerhetsenheten förespråkar, skulle innebära en annan typ av arbete för socialarbetarna. Ett socialt arbete som visserligen handlar om att vara på plats och vara närvarande men där socialarbetarnas långsiktiga relationsskapande genom att vara återkommande på en plats över tid skulle försvinna. Denna förändring av socialarbetarnas uppdrag skulle få konsekvenser för socialarbetarnas möjligheter att skapa relationer på platsen. Genom det relationella perspektivet att se på plats som Massey (1994) argumenterar för kommer relationer, både mellan ungdomar och professionella och mellan professionella från olika verksamheter i Berga, att få betydelse för platsen, hur den upplevs och hur den används. Berättelsen om Berga skapas på så sätt genom dess relationer där olika positioner och perspektiv intas i relation till varandra. Därför blir det av vikt hur socialarbetarna förstår sitt uppdrag och positionerar sig i relation till andra professionella och deras förväntningar på vad socialt arbete på platsen innebär, för hur platsen kommer att formars och utvecklas. Sammanfattningsvis får socialarbetarnas möjligheter att skapa relationer betydelse för vilken förståelse som socialarbetarna skapar för platsen vilket påverkar hur och med vilket perspektiv som socialarbetarna kan medverka i samhällsplaneringen.

Positionera sig

När synen på trygghet förändras får det en rad olika konsekvenser. För platsen, för insatser, för maktrelationer. För socialarbetarnas roll i Berga och deras medverkan i samhällsplaneringen. Dessa konsekvenser måste uppmärksammas menar socialarbetarna och ifrågasätter det

nu dominerande sättet att se på trygghet. I den förhandling som uppstår där säkerhetsenheten vill styra områdesteams arbete i den riktning som passar deras förståelse av trygghet, där snabba interventioner för att trygga platsen önskas, synliggörs ojämlika maktrelationer. Förhandlingen om vilket perspektiv på trygghet som ska få vara styrande inrymmer, som vi ser här, också en förhandling om socialarbetarens uppdrag och roll i socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen.

Socialarbetarna ger uttryck för en frustration över att inte bli förstådda, över att andra professionella inte förstår deras uppdrag och vill att socialarbetarna ska göra saker som de inte anser ingår i deras uppdrag som socialarbetare. Områdesteam upplever att säkerhetsenheten drar i dem och vill styra deras arbete i en riktning som passar just säkerhetsenhetens uppdrag, i en riktning mot mer kortsiktiga säkerhetslösningar. Därför måste områdesteam värna sitt uppdrag som socialarbetare och ifrågasätta i vilket syfte som socialarbetarens arbete görs och för vem. Spänningen mellan olika förväntningar på socialarbetarnas roll i Berga görs synligt under ett av områdesteams ledningsgruppsmöten.

Det är november, det är eftermiddag, det är möte. Höga och många fönster men ljuset som sipprar in är minst sagt sparsamt. November. En fönsterlampa kämpar mot mörkret. Det är områdesteams ledningsgrupp som sitter runt bordet. Mötet börjar gå mot sitt slut. Men så visar Malin att hon har något mer att säga. Hon undrar hur de ska göra med mötet där BRÅ-pengarna till tjänsten för det brottsförebyggande arbetet ska diskuteras. Enligt Malin kommer tjänsten, som det ser ut nu, att läggas vid säkerhetsenheten, inte hos dem, som önskat. Malin undrar om det är fler än hon som tänkt gå på mötet. En livlig diskussion uppstår.

Diskussionerna är engagerade och olika kommentarer far i rummet. Någon undrar varför det alltid är så här. Malin menar att det har att göra med att säkerhetsenheten har högre status att få definiera behov. Kim uttrycker att områdesteam borde vara representerade på mötet för att föra fram det sociala perspektivet och ifrågasätta det hårda säk-perspektivet

med fokus på skalskydd, buskar och belysning. Och frågan varför varken de eller myndighetsutövande socialtjänst är inbjudna till samtalet lyfts.

Någon uttrycker sin trötthet över att säk-perspektivet ska få dominera varpå Carl ställer frågan: *Har vi gjort oss så besvärliga att de inte vill ha oss med? Är de rädda för vad vi ska säga?* Någon menar att säkerhetsenheten bara inte förstår och Kim hakar på det resonemanget. Hon tror att de tycker att områdesteam bara håller på med; *lull lull socialt arbete inte den kliniska säkerheten, arkitektur och kameror och sådant.* Någon fyller i att säkerhetsenheten nog tycker att de i områdesteam är jobbiga för att de ifrågasatt att sätta upp buzzers och borttagandet av bänkar. Klart är att områdesteam vill vara med på mötet.

Denna sekvens visar på många olika saker, dikotomiseringen, den motstridiga rollen av att vilja vara en del av det säkerhetsarbete som de också gör motstånd mot. En dikotomisering mellan trygghet/säkerhet, hårt/mjukt och kortsiktigt/långsiktigt träder återigen fram. Att dessa begrepp kan betyda olika saker görs tydligt av socialarbetarna och när denna vaghet uppmärksammas och socialarbetarna visar att konsensus inte finns kring dess betydelse formuleras också ett ifrågasättande och motstånd.

Socialarbetarna har berättat att de deltar i sammanhang som fokuserar på just säkerhetsskapande och situationellt brottsförebyggande arbete för att kunna framföra sitt perspektiv på dessa frågor. Detta blir ett sätt vara delaktiga i samhällsplanering och områdesutvecklingsprocesser. Men samtidigt är detta sammanhang som socialarbetarna egentligen ställer sig starkt kritiska till och inte ser som en del av deras arbete. Att socialarbetarna på detta sätt anpassar sig och deltar i sammanhang som de egentligen motsätter sig handlar om var kommunens och samhällets fokus för förändringsarbete ligger. Ett fokus som innebär att vissa former av medverkan av socialtjänsten blir möjliga som att delta i frågor om platsspecifika förändringar med möjlighet till snabba insatser i den fysiska miljön medan andra inte efterfrågas som mer långsiktiga fördelningspolitiska insatser. Socialarbetarna anpassar sig på så sätt utifrån det fokus som råder på trygghet och

säkerhet och deltar i olika sammanhang där detta diskuteras. Samtidigt är det ett medvetet val som socialarbetarna gör för att kunna föra fram sitt perspektiv och på så sätt nyansera det som socialarbetarna uttrycker som säkerhetsperspektivet. Socialarbetarna återkommer till att det är deras ansvar att lyfta perspektiv som annars uteblir såsom exempelvis ungdomars syn på trygghet i Berga centrum, vilket är ett bidrag till socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen men som då ställer krav på det sociala arbetets roll och deras möjligheter att skapa relationer med ungdomarna och fånga upp deras perspektiv.

Jönsson (2022) och Thörn (2023) för fram att frågor om säkerhet och brottsförebyggande har fått stort genomslag på samhällsnivå och att det är igenom att profilera sig i linje med dessa frågor som interventioner och insatser blir möjliga att implementera, vilket även visar sig i Berga. Den ojämlika relationen mellan socialarbetarnas perspektiv och säkerhetsenhetens perspektiv på problem och behov i området sätter socialarbetarna också ord på i diskussionerna ovan, att säk har högre status och får därför definiera behov. Det som socialarbetarna benämner som ett säkerhetsperspektiv kan vi alltså se dominera såväl lokalt i Berga som nationellt i samhällsdebatt och politiska förslag. Relationen mellan socialarbetare, säkerhetsenhet och övergripande diskussioner om trygghet och säkerhet blir ett exempel på sådana relationer som Lefebvre (1991) och Massey (1994) menar får betydelse för hur platsen planeras och förstås, både lokalt och på samhällsnivå.

Förhandling

I detta bidrag har jag velat visa på hur socialarbetarnas uppdrag håller på att förskjutas i relation till trygghet. Där socialarbetarnas mål med trygghet, som handlar om att långsiktigt bygga relationer och skapa goda och förutsägbara livsvillkor försöker förhandlas bort till att handla om snabba platsspecifika insatser. Insatser som syftar till att trygga specifika grupper av människor, platser och verksamheter, såsom ICA:s personal och kunder. Insatser och arbetssätt som går i linje med ett nyliberalt tankesätt kring staden och dess utveckling med en vilja om att skapa ett attraktivt stadsrum som kan locka till sig resursstarka invånare och kanske även investerare (Harvey, 1989).

Det sker en förhandling av socialarbetarens roll när socialtjänsten medverkar i samhällsplaneringen och utvecklingen av Berga. Socialarbetarna har ett starkt säkerhetsideal att förhålla sig till. Ett ideal som prioriterar säkerhet för marknaden och den nyliberala ordningen (Jönsson, 2022; Thörn, 2023) vilket innebär att en viss typ av insatser och arbete premieras och görs giltiga när Berga utvecklas och planeras. Samtidigt gör socialarbetarna det till en del av sin roll att ifrågasätta säkerhetsfokuset, dess konsekvenser och den ojämlikhet som normaliserats. En ojämlikhet i vems trygghet som prioriteras i det offentliga rummet. Denna balansgång mellan motståndet och säkerhetsfokuset innebär samtidigt en förhandling av socialarbetarens roll. En förhandling mellan det som socialarbetarna ser som kärnan i sitt uppdrag och att tänja på det för att kunna medverka och bidra med sina perspektiv i utvecklingen av Berga. De relationer och positioner som görs möjliga på olika sätt och från olika håll kommer enligt Masseys (1994) sätt att förstå plats också att påverka hur Berga uppfattas och görs.

Referenser

- Harvey, D. (1989). From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism. *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*, 71(1), 3-17. doi:10.2307/490503
- Jönsson, J. (2022). Socialt arbete bortom nationella gränser: Om samtidens utmaningar. In M. Herz (Ed.), *Kritiskt socialt arbete*: Liber.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space*: Basil Blackwell.
- Massey, D. (1994). *Space, Place, and Gender*. Minneapolis, UNITED STATES: University of Minnesota Press.
- Sahlin Lilja, H., Lundmark, S., & Sandelin, F. (2021). (O)trygghet i Göteborg? : Från kust till inland. In *Hög tid för Göteborg : SOM-undersökningens i Göteborg - SOM-undersökningens i Göteborg* (Vol. Rapport 79, pp. 131-153).
- Thörn, C. (2023). Ojämlikhetsrealism: Normalisering av ojämlikhet i Göteborg. *Sociologisk Forskning - Journal of the Swedish Sociological Association*, 60(1), 83-106. doi:10.37062/sf.60.25000

